

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐԾՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԽԵ.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 17, 1892

ԹԻԻ 38

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

	ԵԲԵՆ
Բարեք կամ Զարեք Գործելու կարողութիւն	297
Վտանգի Ազդարարութիւն	297
Պատասխանիք Առ Թղթակիցս	298
Վտանգաւոր Սահում	298
Երկայնակեցութեան Էական Քանի Մը Բաներ 299	
Հասարակաց Լոգարանք	300
Զգախիժի Անտառք	300
Թղթակցութիւնք	
Երաժշտութիւն	300
«Վերջին Վարդն Ամբասն»	301
«Միայն Դու Պիտի Փրկուիս»	302
Խմաստակց Բանք	302
Ազգեր	302
Հանդէս Քաղաքական	303
Դրամական	304

ԱՒԵՏԱՐԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ. Կը հրատարակուի ամէն շաբաթ օր:

Տարեկան գինն է ամէն տեղւոյ համար կանխիկ 1 1/2 մեծիտիյէ, վեցամսեայն՝ 3/4 մեծիտիյէ: Թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ է: Մէկ քերթի գինն է 30 փարս:

Խմբագրութեան, բաժանորդագրութեան եւ քրատարութեան պատկանեալ ամէն գրութիւնք պարտին ուղղուիլ սա. Մր. Հ. Ս. Պարնըմ, Ամերիկան խան, Կ. պոլիս:

Ամերիկայի Միտիոնարաց Ընկերութեան կողմէն, Ճ. Բ. ԿՐԻՆ, ԱՐՏՈՒՍՏԵՐ

Հ. Ս. ՊԱՐՆԵՐՄ, ՏԵՐԵՐ-ԽՐԱԳԵՐ

ԲԱՐԻՔ ԿԱՄ ԶԱՐԻՔ ԳՈՐԾԵԼՈՒ ԿԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ

Երբեք խորհած էք թէ ո՞րչափ տխուր բան է որ մարդ էակն ուրիշ մը թըշուառացունէ: Ո՞րչափ դժուար է ասոր տռչեն առնուլ:

Զարմանալի է որ մարդ կարողութիւն ունի ուրիշ էակ մը թշուառացունելու կամ երջանկացունելու: Մեր կենաց ամէն օրուան մէջ կրնանք այդ կարողութիւնը դործածել բարի կամ չար նպատակաւ: Մեր ընտանեաց մէջ ո՞րչափ անդամ կ'ըսենք կամ կ'ընենք այնպիսի բաներ որովք մեր սրտին առնէն մօտ եղողներէն ոմանք թշուառ եւ ապերջանիկ կ'ըլլան: Անմեղներուն համար դժուարին է հանդուրժել այլոց յոռի դործերուն, եւ յաճախ չարիք դործողին բարեկամք, անոր ամենէն մօտաւորք, աւելի կ'աղքուին եւ կը դժածուին անոր դործերէն. քան նոյն իսկ ինքը: Կարճ ժամանակ միայն պիտի կե-

նանք այս աշխարհի վրայ, եւ ուստի ըստ կարի ջանանք երջանկացունել ամէն մարդ: Եթէ անդգուշաբար երբեք մէկուն զգացմանց դպչենք, ներողութիւն խնդրենք եւ ըստ կարի շուտ ետ բերենք անոր քաղցր խորհուրդները եւ զուարթութիւնը զորս հեռացուցած էինք իրմէ յախուռն խօսքերով կամ դործերով:

ՎՏԱՆԳԻ ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ (ՓԵՐԷՆ ՎԵՐԵՐ)

Իռլանտայի հարաւային ծովեզեր մէկ յոյժ վտանգաւոր մասին մէջ եղած ցած հրուանդանի մը վրայ կառուցուած է միայնակ շէնք մը, որ կը նայի լայնածաւալ Ատլանտեանի: Երբ մարդ այս առանձին վայրը կենալով նայի ծովուն վրայ որ շատ կը նմանի մարդկային կենաց, տարօրինակ խորհուրդներ կ'ուներայ, տարօրինակ ուշադրութեամբ կը նայի հեռւոր վայրեր ուղեւորող նաւուց առաքատներուն, տարօրինակ համակրութիւն մը կը դգայ այն անձանց համար որք արտասահման կ'երթան կամ հայրենիք կու գան: Սակայն նոյն ատեն ուրիշ խորհուրդներ կը ծագին իւր մտաց մէջ, երբ կը յիշէ այն վտանգաւոր ժայռերը որ հոն իւր առջեւ կը տարածուին ծովուն մէջ: մարդ կը խորհի վտանգի, նաւաբեկութեան եւ մահուան վրայ: Սակայն ինչո՞ւ տուն մը շինած են մարդիկ այս ամայի տեղւոյն վրայ: Յիշեալ ահաւոր ազնաներուն առջեւ առնելու համար եւ մօտեցողներուն իմաց տալու իրենց վտանգը: Վերջերս եղած զարմանալի հնարքի մը շնորհիւ մարդ կրնայ իւր ձայնը ծովուն վրայ մինչեւ երեսուն մղոն հեռին լսել ընել դիչերուան մթնութեան կամ խաւարակուռն մառախուղին մէջ, երբ ոչ մէկ լոյս կրնար տեսնել ըլլալ: Եթէ մինչեւ իսկ տկար ջանք մը ըլլայ «վտանգի մէջ կը գտնուիս», ըսելու, այդ ձայնը ուղիւնստին վրայ ճամբորդելով կը հասնի նաւատեսաց ականջին: Ո՛հ, Ստուծոյ բարութեամբ չէ՞ որ այսպիսի դիւտեր կը թողա-

տրուին: Երբ կը խօսէի այդ տեղւոյն վերատեսչին հետ, կը խորհէի թէ ո՞րչափ օգտակար պաշտօն կը վարէր այն անձը որ հոս կը դուրէր անուշադիր նաւատեսաց իմաց տալու իրենց վտանգը:

«վտանգի մէջ կը գտնուիս»: Ի՞նչ աղբեղիկ բառեր: Ո՞վ իմ դեռահաս եղբարք եւ քորք, այս բառեր մինչեւ իսկ ձեզ համար նշանակութիւն մը չունին: Քրիստոսով եղած անտուածաշին ողորմութիւնն ընդունած էք: Եթէ ոչ, վտանգի մէջ կը գտնուիք: «Քրիստոս իմն է», կրնա՞ք ըսել: Եթէ ոչ, վտանգի մէջ կը գտնուիք: Կը դգայ թէ ապահով էք յաւիտեանակեցութեան համար: Եթէ ոչ, վտանգի մէջ կը գտնուիք: Այլեւ է որ ժամանակին ձեզ ազդարարութիւն լինի: Կարելի է խոյս տալ վտանգէն: Ազատութիւնը կարելի է, այս ստոյգ ալ է, եթէ զայն փրկուածք ուղղակի: Յիշուա դժուարութեամբ, սիրով եւ զօրութեամբ լի եւ պատրաստ կեցած է զձեզ փրկելու համար:

Իսկ բոլոր անոնց որք շնորհաց միջոցաւ դիւրիստոս ճանաչած են իբրեւ փրկիչ կ'ըսենք, «Եթէ տեսնէք մէկը, զոր կարելի է փրկուել եւ փրկել եւ որ կենաց նենգաւոր ոյժին խաղաղիկ եղած դէպի ստոյգ կործանում կը գլիմէ, կը խընդրենք ոչ միայն ազդարարութեան նշան տուէք, այլ եւ որչափ կրնա՞ք նմա ցոյց տուէք ազատութեան ճամբան: Պատմեցէք խաչին հին, հին պատմութիւնը: Քաղցր եւ սիրալիր եղանակաւ ապահով վայր մը առաջնորդեցէք դնա: Յիշեցէք թէ հոգիները թանկագին են յաշ Ստուծոյ: Նա իւր Որդին տուաւ որ մեղաւորաց համար մեռնի: Քրիստոս մինչեւ իսկ կը հոգայ խեղճ, կորստական մարմինը: Հրաշքներ դործեց մարդուն մարմինը կերակրելու եւ բժշկելու համար: Սնոր սիրոյն նման սէր եղած է երբեք: Սնոր ազդարարութիւններէն աւելի վսեմ եւ նոյն ատեն աւելի դորովալիր ազդարարութիւնը եղած են: Ծովու եւ ցամաքի վրայ բարձրերէն կը հնչէ Սնոր ձայնը: «Իր անձին համար ի՞նչ ազատէք պիտի տայ մարդ.» «Սն

որ չհաւատայ՝ պիտի դատաւարտուի»
«Եկէք ինձի...», և ես ձեզ պիտի հանգ-
չեցնեմ»:

Սիրելի բարեկամք, փնտռեցէք յա-
ւիտենական վէմը: Սիրելի գեղահաս
քրիստոնեայք, դացէք և քարոզեցէք
զՅիսուս:

ՊԱՏԱՍԽԱՆԻՔ ԱՌԹՈՒԿԻՅՍ
[Խմբագրական]

Մեր ձեռքն ունինք կարգ մը նամակներ
յորս պարունակեալ հարցմանց պատաս-
խանել կը խնդրուի մեզմէ: Այս նամակ-
ներէն ոմանք շատ ատենէ ի վեր զրկուած
են մեզ, այնպէս որ զայնս գործներն ան-
տարակոյս այլ ևս յոյս չունին թէ պիտի
պատասխանենք: Մեր պատասխաններուն
այսչափ երկար ատեն յապաղելուն հա-
մար ներողութիւն խնդրելով մի առ մի
ձեռք անունք այդ հարցումները:

Ա. Թղթակից մը մեզմէ կը խնդրէ գրել
Գործ. ԺԹ. 12 համարին վրայ եւ ցոյց տալ
թէ ինչպէս հրաշքներ կրնային գործուիլ
թաշկինակով: Կ'ուզէ նաեւ գիտնալ թէ
այս իրողութիւնը կրնայ իբրեւ իրատ
գործածուիլ հիւանդաց բժշկութեան համար
մասունքներ գործածելու սովորութեան օ-
րինակորութիւնը հաստատելու:

Կ'ընդունինք թէ պատմութեամբ փորձու-
թիւնը ճշմարիտ է, վասն զի Սուրբ Գրոց
մէջ յիշուած է: Վերոյիշեալ համարն այն
համարներէն է որ չեն գտնուիր Աւետարանի
հին ձեռագիրներէն ոմանց մէջ եւ որոց համար
հետեւաբար կասկած կայ թէ յետոյ նորա-
գոյն մատենագրաց ձեռամբ մուծուած են
Սուրբ Գրոց մէջ: Այդ համարն անտարա-
կոյս մէկ մասն է Ղուկասի գրած հարազատ
եւ ներշնչեալ պատմութեան: Եթէ այդ
պատմութեան անձինք համարելով չընդու-
նինք, ինչու ընդունինք խաչեալ աւագա-
կին աստիճանութեան կամ Քրիստոսի յա-
րութեան եւ համարձման պատմութիւն-
ները, զորն նոյն Ղուկասը կը հաղորդէ:

Հիւանդք որոց տարուեցան այն թաշկի-
նակները անտարակոյս բժշկուեցան: Հրաշք
գործող զօրութիւնն անշուշտ թաշկինակին
մէջ է, ոչ իսկ առաքելային մէջ: Պետրոս
անդամալոյծին ըսաւ, «Ենեա, Յիսուս
Քրիստոս քեզ կը բժշկէ» (Գործ. Թ. 34),
նաեւ Պետրոս ու Յովնանէս պարզօրէն
յայտարարեցին թէ իրենց զօրութեամբ չէր
որ ցատկել եւ քայլել տուին խեղանդա-
մին (Գործ. Գ. 12): Հրաշք կը նշա-
նակէ Աստուծոյ զօրութեան միջամտու-
թեամբ կատարուած դէպք: Թաշկինա-
կի պէտք չկար այն հրաշքներուն համար
որոց վրայ կը խօսինք, ոչ ալ կողմուրաց-
կին բժշկութեան համար պէտք կար Պետ-
րոսի խօսքին եւ ձեռաց կարկանդակ: Սա-
կայն հրաշքները նպատակի մը համար կա-
տարուեցան Աստուծոյ ձեռամբ: Երբ ա-
ռաքելը Պենտեկոստէէն ետքը սկսան քա-
րողել թէ Յիսուս էր Միսիան, Աստուած
հրաշքներ գործեց անոնց ձեռամբ որպէս զի
պապացուցուէր թէ Իւր պատգամաւորներն
էին անոնք: Այնպէս կ'երեւի որ մեր թղթ-
թակիցն յիշած հրաշքները գործուեցան
Պողոս առաքելոյն Եփեսոս երթալէն քիչ
ետք: Այդ քաղաքին մէջ կը գտնուէր Ար-
տեմիտի հոգեկապ տաճարը, եւ նոյն զինոյն
վերջին մասերուն մէջ պատմութեամբ իրողու-
թիւնը լաւ կը ցուցնեն այն կոյր մոլեռան-
դութիւնը որով Եփեսացիք յարած էին ի-

րենց կրօնին: Ձեռամբ Պողոսի, որ միայ-
նակ զրկուած էր կրօնական թշնամեաց
այսպիսի բազմութեանց դէմ, Աստուած
շատ հրաշքներ գործեց որպէս զի Իւր այս
ծառան կարենար յաջողապէս մարտնչիլ
անոնց հետ: Չըսուի թէ Պողոս առաքել
թեւադրեց որ թաշկինակներ տարուին Իւր
մարմնէն, սակայն Աստուած թաշկինակ-
ները տանողներուն հաւատքը յարգեց բժշ-
կելով անոնց բարեկամները, որպէս զի Քի-
զիբական բժշկութիւն ընդունած ըլլալով
մարդիկ աւելի պատրաստ ըլլային մտիկ ը-
նել առաքելային քարոզութեանց:

Սակայն ասկէ չհետեւի թէ այժմ մա-
սունք պարտին գործածուիլ հիւանդներ
բժշկելու համար: Նախ, տարակոյս չկայ որ
մասունք կոչուած առարկայից առ հարկւր
ՅՅը ճշմարիտ չեն: Երկու եւրոպական քա-
ղաքաց իւրաքանչիւր կը պնդէ թէ Իւր
քով կը գտնուի Քրիստոսի Սբ. Պատմու-
ճանը, որ վիճակաւ հոգեմայրի զինուորնե-
րէն միոյն ինկաւ: Քանի մը չաքաթ առաջ
ձեռնովայի մայր հիկեղեցոյն մէջ տեսանք
չիլիմ մը որոյ համար կ'ըսուի թէ Յովնան-
էս Մկրտչի կը վերաբերի, եւ սակայն
կ'ըսուի նաեւ թէ անոր գլուխը թաղուած
է Մշոյ դաշտին մօտ: Ուրիշ քանի մը տեղ-
եաց բնակիչք կ'ըսեն թէ իրենց քով թաղ-
ուած է Քրիստոսի կարապետին մարմինը:
Մարկոսի ԺԶ. 17 եւ 18 համարներուն եւ
նմանօրինակ համարներու մէջ առաքելոց
խոստացուած են հրաշք գործելու զօրու-
թիւններ, սակայն երբեք ըսուած չէ թէ իրենց
ոսկերք հիւանդներ պիտի բժշկեն: Եւ ի՞նչ
կրնայ ըլլալ այսպիսի հրաշք նպատակը:
Եթէ Աստուած ուզէ հրաշքի բժշկութիւն-
ներ ընելու մասին ունեցած կարողութիւնն
այժմ եւս ի գործ դնել, ի՞նչ պատճառաւ
զայդ չընէ կենդանի սրբոց ձեռամբ, յար-
գելով անոնց հաւատքը եւ հաստատելով
անոնց վարդապետութիւնները, փոխանակ
հրաշք գործելու մեղեալ սրբոց ոսկերք մի-
ջոցաւ: Այսպիսի մասունքներու զօրու-
թեան հաւատացողք ընդհանրապէս ազեւ
եւ աւելորդապաշտ անձինք են, ոչ թէ այն-
պիսիք որ ունին գիտակցական հաւատք,
հաւատք որ կը բարձրացունէ մարդկային
սեռը: Բաց աստի, եթէ մասունք կրնան
բժշկութիւն ընել, ուրեմն պէտք է բժշկի-
ներն հեռացունել այն տեղերէն ուր մա-
սունք կը գտնուին: Քանի որ մարդ կրնայ
ստոյգ եւ հրաշքի բժշկութիւն գտնել սուր-
բի մը ոսկերքէն, միթէ կ'ուզէ այլ ևս
բժշկի կանչել, որ գուցէ սխալ գեղ տայ:

Բ. Ուրիշ թղթակից մը մեզմէ կը խնդր-
է բացատրել Երբ. Է. գլխոյն մէջ Մեղքի-
սեղեկի վրայ ըսուածները: Թերեւս աւելի
կարծիքներ յայտնուած են Մեղքիսեղեկի
նկատմամբ քան Սուրբ Գրոց մէջ յիշա-
տակեալ ուրիշ ո եւ է անձի նկատմամբ:
Երբեմն ընդհանրապէս կը կարծուէր թէ
նա էր Նոյի որդին Սեմ: Ոմանք Ենովքը
կամ Յօրը կարծած են զնա: Հայրապետ-
ներէն ոմանք հրեշտակ մը կը կարծէին
զնա, եւ այլք կը կարծէին թէ Սուրբ Հո-
գին կամ Աստուծոյ Որդին էր մարդկային
երեւոյթով: Ո եւ է պատճառ չենք գտնել
ի Սուրբ Գրոց ընդունելու այս տեսու-
թիւնները: Ծննդ. ԺԴ. 18-20 համարնե-
րուն մէջ Մեղքիսեղեկի նկատմամբ գրուած
համառօտ պատմութեան մէջ կ'ըսուի
թէ Սաղմոն թագաւորը եւ բարձրեալ Սա-
տուծոյ քահանան էր նա, թէ զիմաւորեց
զԱբրահամ երբ սա թագաւորները նուա-

ձեղէն կը վերադառնար եւ օրհնեց զնա, եւ
թէ Աբրահամ իւր աւարէն տասանորդ
տուաւ նմա: Հազար տարի յետոյ Մեղ-
քիսեղեկ կը յիշուի իբրեւ տիպար Քրիս-
տոսի (Սաղ. ՃԺ. 4): Հազար տարի ևս
անոր յիշատակութիւնը չըլլար, եւ դարձ-
եալ անունը կը յիշուի Եբրայեցոց թղթոյն
մէջ, եւ անդ Սաղմոսաց մէջ կըլլած մար-
գարեութիւնը վկայութեան կը բերուի:
Մեղքիսեղեկ Քրիստոսի տիպարն էր վասն
զի թէ թագաւոր եւ թէ՛ քահանայ էր,
ուղղակի Աստուծմէ քահանայ կարգուած
էր եւ ոչ թէ հրեայ քահանայից նման
ժառանգութեամբ ընդունած էր իւր կար-
գը, եւ վասն զի վեր էր Աբրահամէ, հե-
տեւաբար նաեւ զեւտական քահանանե-
րէն որք Աբրահամէ սերած էին: Երբ. Է. 3
համարը բառական նշանակութեամբ հասկը-
նալու չենք: Այդ համարը կը նշանակէ թէ
Մեղքիսեղեկի ազգաբանութեան, կամ անոր
կենաց սկզբնաւորութեան եւ վախճանին
յիշատակութիւնը չկայ:

Գ. Երրորդ թղթակից մը հետազոյն կը
գրէ. «Հարկ է որ Քրիստոսի Ծնունդը
տօնախմբենք, քանի որ Աւետարանն ուղ-
ղակի կամ անուղղակի չթելադրեր մեզ,
քանի որ չենք գիտեր թէ ճիշդ որ օրն է
այն, քանի որ փորձով տեսնուած է թէ
ամէն տեսակ անկարգութիւններ ի գործ
կը դրուին այն առթիւ ու փոխանակ օր-
նութեան չարիք կը ծնան ընդ միշտ: Իսկ
եթէ հարկ է որ զանազաններ օրը, ինչպէս
նկատուի ևնք զայն, իւր սօղաթ թէ հա-
սարակ օր»:

Կանխաւ գրած ենք այս նիւթին վրայ
եւ կը թելադրենք մեր բարեկամին կարգալ
1890 տարուոյ Աւետարանի 12րդ թիւը: Հա-
մառօտ խօսելով շատ վայելուչ կը թուի
մեզ որ քրիստոնէական Եկեղեցին տարին
մէկ անգամ մասնաւորապէս յիշատակէ այն
օրը յորում Աստուծոյ Որդին մեր բնու-
թիւնն հազաւ եւ եկաւ յաշխարհ ծննդեան
սովորական դոնէն, թէեւ կոյսէ ծնաւ հրա-
շիւք: Այլոց այդ օրն անվայել կերպով տօ-
նախմբին պատճառ չէ որ մենք վայելուչ
կերպով չտօնախմբենք զայն: Շատեր սովոր
են շուայտութեամբ եւ արեւոյթութեամբ ան-
ցունել Տէրութեան օրը եւ այդ օրուան մէջ
աւելի կը կոտորեն Աստուծոյ պատուիրան-
ները եւ աւելի կը նուաստացունեն իրենց
նկարագիրը քան շաբթուան մէկ ուրիշ օր-
ուան մէջ: Սակայն պէտք չէ որ Սուրբ օ-
րէն հրաժարինք այս պատճառաւ: Եթէ
կ'ուզենք բոլորել Ծննդեան տօնի պահ-
ուելուն դէմ, ուղիղ կերպն է չպահել զայն:
Սակայն եթէ մեր բողոքն այդ տօնի հա-
ւաւաւաւ պահուելուն դէմ է, կը կարծենք
թէ մեր բողոքն ամենէն աւելի արդիւնաւոր
կ'ըլլայ եթէ «ոչ եւրապայ» պահենք զայն:
Ծնունդը կիրակիի պէս սուրբ չենք նկա-
տեր, վասն զի այդ մասին աստուածային
պատուէր չունինք: Ծննդեան տօնն առեւ-
տրով կամ գործով անցունելն թէպէտ մեղք
չէ, սակայն կը կարծենք թէ սխալ է:
Վայելուչ կը համարենք որ Ծննդեան առա-
ւօտուն կրօնական ուրախակց. պաշտօն
մը կառարկուի եւ օրուան մնացեալ մասը
տրուի ընտանեկան եւ ընկերական անմեղ
զուարճութեանց:

(Շաբաթակցի)

ՎՏԱՆԳԱԻՐ ՍԱՀՈՒՄ

Փրոֆէսոր Թինալի բաղում կատարելու
թիւանց կարգէն պարտի համարուիլ նորա

ճարտարութիւնն իրր արտաշնակարգ լեռնա-
խոյզ իւր վերելքն ի Մոնթէ Ռոզա, ի Մոն
Պլան եւ ի Ուէյլշորն ինքնին բաւական են
արդարացունել նորա համբաւն յայտմ մա-
սին: Յամին 1864 ունեցաւ արկած մը Փիլի-
Մորթերաչի վրայ, որոյ մասին յետոյ կարի-
հետաքրքրական տեղեկութիւն մը հաղոր-
դեց աշխարհի: Իւր ընկերքէն երկու բա-
րեկամք եւ երկու առաջնորդք: Կարող ե-
ղան հասնիլ լեռնայն դաղաթն առանց բացա-
ռիկ դժուարութեան, բայց երբ վար կ'իջ-
նէին լեռնէն, հանդիպեցան ձեռն լայնատա-
րած կոյտի մը որ հալած եւ վերստին սա-
ռած էր եւ կը նմանէր սառնեղէն դառ ի
թափ պարսպի:

Այս հինգ անձինք պարանով մը կապ-
ուած էին իրարմէ հետի: Եղբայրն մէկ
ծայրը, յառաջակողմը, կապուած էր առաջ-
նորդներէն մին, ձէննի, եւ յետակողմնան
ծայրը միւսը: ձէննի ոտը զնեղու տեղեր
կը բանար մինչեւ որ հասնաւ ձեռն որ,
կարծեց թէ, խմբին պիտի ընծայէր ոտից
կողման: Մինչ գլուշու թեամբ կը դիմէր
յառաջ, ըսաւ, «Զգուշութիւն ըրէք, պա-
րոններ, ձեր առնելիք քայլերուն»: սխալ
քայլ մը կրնայ յառաջ բերել ձիւնակոյտի մը
սահումը:»

«Հաղիւ այս բաներն ելան բերնէն»
կըսէ Փրոֆէսոր Թինալը, «եւ ահա լսեցի
իմ հոռեւէն անկման ձայն, յետոյ դղրդիւն,
եւ մէկ վայրկեանէն երկու բարեկամներու եւ
իրենց առաջնորդը առնէն ի միասին գլու-
րելով անցան քովէն: Զանազն ընդդիմանալ
այդ ցնցման, բայց ի քթիւն ահան եւ եւս
վիճակակից եղայ անոնց: Թափն էր անդի-
մադրելի: Մէկ վայրկեան յետոյ ձէննի գլու-
րեցաւ դնաց եւ այսպէս մէկ ակնթարթի մէջ
հինգս ալ վար կը սահէինք մեծ արագու-
թեամբ, ձիւնակոյտին հետ զոր ի շարժման
զրած էր միակ սահում մը:

«Զատ ի թափին վրայ կոխելէ առաջ, ըստ
իմ սովորութեան, ի բաց թօթափելով ու-
րիշ ամէն մտածում, խորհած էի թէ ինչ
ընել հարկ էր ձախողուածի մը ժամանակ:
եւ ըստ այսմ, երբ վար գլորեցանք, արագ
մը դարձայ ետեւիս վրայ եւ գաւազանս
մխեցի շարժող ձեռն եւ անոր ներքեւ
գտնուող սառույցին մէջ: Բայց այսպէս կա-
րող եղայ ընել միայն քանի մը երկվայր-
կեան, վասն զի արգելքի բախեցայ եւ նետ-
ուեցայ օդը: Նոյն ժամանակ ձէննի եկաւ
զարնուեցաւ ինձ: Երկուքս ալ կորուսինք
մեր գաւազանները: Տարուած էինք անա-
ղին պատառուածի մը վրայէն եւ մեր շարժ-
ման երազութեամբ շատ հեռին նետուած
էինք: Վայրկեան մը կորուսի զիս, բայց
անմիջապէս դարձեալ գտայ ինքզինքս, եւ
կարող եղայ տեսնել անջեւ գտնուող մար-
դիկը որ կիսով չափ թաղուած էին ձեռն
մէջ: Եւ կը զարնուէին խոռոչացեալ ձամ-
բուն երկու քովերուն ուրկէ կ'անցնէինք:
Եւ ահա յանկարծ տեսայ որ նոքա գլորե-
ցան ձիւնակոյտին ցնցմամբ: Նոյն վիճակն
ունեցայ եւ ալ անմիջապէս: Ասոր պատ-
ճառն էր ուրիշ պատառուած մը:

«Առջեւէ գացող երեք մարդիկը կը զը-
նուէին ձիւնակոյտին յառաջակողման վրայ,
եւ ժամանակ ժամանակ գրեթէ կը թաղ-
ուէին ձեռն մէջ, բայց շարժող խմբն ա-
ւելի բարակ էր ետեւի կողմէն, եւ ձէննի
անդադար ոտը կ'ելլէր եւ յուսահատական
ձիւնով կը հէր իւր ոտուրները վարը դնա-
նուող աւելի հաստատուն նիւթին մէջ:

«Յիշողութիւնս ունեցաւ վիճակ մը նման

այնմ զոր ըսած են խոզիկներէ մաղապուր
զերծանողք թէ ունեցած են, եւ արամա-
բանական կարողութիւնս մնացած էր ան-
աղարտ: Կը մտածէի Հօ Թը Բրիի վրայ,
եւ կը մըմնջէի: Կարգը իմա է: Այնուհե-
տեւ խորհուրդներս հանդարտութեամբ դար-
ձուցի առջեւս գտնուող մարդոց վրայ, եւ
կը մտածէի թէ եթէ չեղարացունելու միակ
բանն ըլլար անոնց թափը, ձէննի եւ ես
կարող էինք կասեցունել անոնց մղումը:
բայց անյուսակ էր կասեցունել թէ անոնց
եւ թէ զայնս պարտաւոր ձեռն շարժումը:
Զգացի անտանելի սոսկում: Արկածն այն-
պէս յեղակարծ պատահեցաւ եւ գահավիժ-
մանէն յառաջ եկած յուզումն այնպէս մեծ
էր, որ սոսկման սաստկանալուն չմնաց
տեղի: Դէպ յառաջ նայելով տեսայ որ քիչ
մը հեռին գառ ի թափը նուազ գահավիժ-
կըլլար եւ յետոյ կ'առնուր նախկին կեր-
պարանը: Մենք հիմա պիտի հանգստա-
նանք կամ երբեք պիտի չհանգստանանք կը
մտածէի: Զիւնակոյտին շարժման երազու-
թիւնը նուազեցաւ զգալապէս, եւ կը խոր-
հէի թէ ազատուած էինք: Բայց շարժման
թափը մեծ էր, ձիւնակոյտն անցաւ լեռն
ցցուած մասէն եւ դարձեալ սակաւ ինչ
ստացաւ իւր նախկին երազութիւնը: Հոս
Հըլինսըն իւր բազուկը պատեց իւր բարե-
կամին շուրջը, բոլորովին անոյս վիճակի
մէջ գտնուելով, մինչ եւ ձեռք առի գօտիս
եւ կը ջանայ ազատել զիս: Դժուար գրո-
նելով զայս, վասն զի միշտ շարժման մէջ
էինք, տիրութեամբ դարձեալ կ'առնէցայ
պարանին, եւ բարեկամապէս կեցանք լեռն
ցցուած մասին այնքան մօտ որ եթէ երկու
կամ երեք վայրկեան եւս շարունակէր շար-
ժումը, պիտի գահավիժէինք: Եթէ այս բանը
պատահէր, պիտի իյնայինք պատառուածին
մէջ եւ պիտի թաղուէինք ձիւնակոյտին
ներքեւ: Հըլինսըն ելաւ ձիւնէն, իւր ձա-
կառնէն արիւն կը հոսէր, բայց վէրքն էր
թեթեւ բան մը: ձէննի ձեռքէն մի կոտոր-
մը փրթած էր քարի մը զարնուելուն պատ-
ճառաւ: Եւ պարանին ճնշումէն տեւ նշան
մը կը տեսնուէր բազուկներուն վրայ, եւ
ամէնքս ալ սարսման զգացում մը ունէինք
մեր ձեռաց վրայ որ տեսեց քանի մը օր:»

ԵՐԿԱՅՆԱԿԵՑՈՒԹԵԱՆ ԷԱԿԱՆ
ՔԱՆԻ ՍԸ ԲԱՆԵՐ
(ՏԻ. Ժ. Մ. Ֆրէն)

Երբութեան հասակի ժամանելու նախ-
նական պայմանն է ժողովրդական միտում
էրկայնակեցութեան: Սա տարբեր է քաջ-
առողջութենէ եւ միշտեւ իսկ լիովին չհա-
մապատասխաներ անողջ կազմութիւն կոչ-
ուածին: Զախազանցութիւն չէ ըսել թէ
երկայնակեցող ընտանիքի մը տկար եւ փոք-
րամարմին մանուկն աւելի հաւանական է
որ հասնի եօթամասուն տարւոյ հասակին
քան կարճակեցող սերունդէ ծնած զօրաւոր
եւ ուժեղ մանուկը:

Ի բացատրութիւն սորա անունը երկու
ընտանիք: Անոնց միւսին անգամը նշանաւոր
են իրենց քաջառողջութեամբ եւ կորովով:
Թէ արք թէ կանայք տղար են փրկիւրա-
կան կատարելութեան: Խնամոտ քննու-
թիւն մը կը ցուցնէ թէ իւրաքանչիւր կեն-
սական դորձարան քաջառողջ է եւ նոցա
մէն մի դորձողութիւն կատարեալ, բայց
այդ ընտանեաց եւ ոչ մի անգամը երբեք
չհասնիր յիսներորդ տարւոյ հասակին: Աս
նոք կ'ընկնին ծանր հիւանդութեան մը
անաշխտ յարձակման առջեւ, կամ կը ծե-

րանան ժամանակէն առաջ եւ կը մեռնին
ծերոց յատուկ հիւանդութեամբ կանուխ,
միջին հասակին մէջ: Զուինն ընդդիմանա-
լու ոյժ: Զստեղծուեցան երկար ապրելու
համար: Միւս ընտանեաց անգամը կը
թուին լինել նուազ զօրաւոր, աւելի հի-
ւանդոտ են, նուազ ուժեղ եւ տոկուն են,
բայց իրենց ընտանեկան արձանագրութե-
անէն կը տեսնուի թէ նոցա նախնեաց մեծ-
մասն ապրած են եօթամասուն հինգէ մին-
չեւ իննսուն տարի: Այս սերնդեան մեռ-
նող անդամոց միջին տարիքն է աւելի քան
եօթամասուն, եւ ներկայ անգամոյն ասոր
նման պիտի լինի հաւանականագէտ: Քան
միւս ընտանեաց անդամներն աւելի յաճախ
կը հիւանդանան, վասն զի կ'ապաքինին
հիւանդութիւններէն եւ կ'ապրին եւ տախթ
կ'ուենան դարձեալ հիւանդանալու: Ստեղ-
ծուած են երկար ապրելու համար:

Երկայնակեցութեան միւս եւս էական
պայմանն է ապրելու կանոնաւոր եւ բարե-
խառն ունակութիւնը: Երբ խոր ծերու-
թեան հասնող անձանց ունակութիւնները
կ'ընենք առարկայ ուսումնասիրութեան,
կը գտնենք որ նոքա ըստ մեծի մասին շատ
չափաւորութեամբ ապրած են ուստիւր եւ
խմելու մասին իրենց բոլոր կենաց մէջ:
Որկրամիտութիւնը կամ շատակերութիւնն
է թշնամի թէ առողջութեան եւ թէ երկայ-
նակեցութեան: Իսկ գաղղղ ոգելից ըմպել-
եաց կիրառութեան, ունինք մեր հնազոյն
կենաց ապահովագրական ընկերութեանց
միոյն նախագահին վկայութիւնը թէ «իրենց
փրկիւրական քաջառողջութեան եւ զգաս-
տութեան համար խնամով ընտրուած ան-
ձանց մէջ մահուց թիւը աւելի եւս ազգե-
ցութիւն կը կրէ արեւցոյցի ըմպելեաց
կիրառութեամբ քան ուրիշ որ եւ իցէ պատ-
ճառաւ բաց ի ժառանգականութենէ:» Ու-
րիշ իրողութիւն մը, որ գրեթէ ընդհանրա-
կան է կարի բազմամեաց անձանց մէջ, սա է
թէ անոնք ամէնքս ալ իրենց բոլոր կենաց
մէջ կանուխ պառկելու եւ կանուխ կլիկու-
սովորութիւնն ունին: Ասեւ հրաժարած
են որ եւ իցէ ձեւ անբարոյական եւ ցոյի
կեանքէ, որպէս պարտի ընել ամէն ոք որ
կը ցանկայ երկայնակեցութեան, վասն զի
այդպիսի վարք եւ ընթացք կը նմանի մօմը
երկու ծայրերէն եւս վառելու եւ վաղ ընդ
վայթ սպանելու:

Երբութեան հասակի ժամանելու երրորդ
պայմանն է առողջութեան նպաստաւոր
պաշտօն կամ գործ: Երբութիւնն է աւելի
մեծ թշնամի երկայն կենաց քան չափազանց
զօրեղու սովորութիւնը: Նախամեծար
ընտրելի գործն այն է որ կ'աշխատեցունէ
թէ մարմինը եւ թէ միտքը, մաքուր օ-
դոյ եւ առողջարար միջավայրի ներդրում:
Թեան ներքեւ, առանց ծայրագոյն ստախ-
ճանի խիստ լինելու կամ չափազանց շատ
ժամեր անընդհատ աշխատել տալու: Աս
հասարակ երկրագործք են որ ամենէն աւելի
երկար կ'ապրին ամէն դասու ժողովրդեան
մէջ, յետոյ կու գան եկեղեցականք, յետոյ
այն արհեստաւորք որ բացօթեայ վայրից
մէջ կը գործեն:

Վերջին անհրաժեշտ պայման երկայնա-
կեցութեան եւ բարեք ծերութեան հաս-
նելու է զուարթ բնավորութիւն եւ իրաց
պայծառ կողման վրայ նայելու ունակու-
թիւն: Կիրքը սաստիկ կը չարչարէ սիրտը,
մեղամաղձութիւնը կը սառնեցունէ արիւնը
եւ մտաւորանքութիւնը կը մաշեցունէ մարդ-
կային կենաց լաւագոյն տարիները: Ոչ ոք

որում ունակութիւնը եղած են այս եւ այս օրինակ շարժութիւնը եւ զգացմունքը կրնայ այնքան յուսալ թէ պիտի հասնի ծերութեան: Ինչնամեայ մարդու մը խրատն է՝ զգոյշ լինել մտաւարկութենէ: «Մի նեղեր զքեզ այնպիսի բաներու համար որ քու ձեռնհասութենէն վեր են» ըսած է: «Վասն զի չես քաղեր օգուտ: Մի նեղեր զքեզ այն բաներուն համար որ կարողութեանդ սահմանին ներքեւ կ'ըլլան, այլ գնա եւ դորժէ» Լաւ խրատ է այս առ այնպիսիս որ կ'ուզեն լինել ինչնամեայ:

ՀԱՍՏԱՐԱԿԱՅ ԼՈՂԱՐԱՆՔ

Կը թուի թէ Ճափոն, նման Թուրքիոյ, շատ բազմաթիւներ եւ լողարաններ ունի, ինչպէս կը ցուցնէ ամերիկեան հանգէսէ մը քաղաքած հետազոյ յօդուածը:

Ճափոն այցելող գրեթէ բոլոր Ամերիկացիք եւ Եւրոպացիք զմայլմամբ կը խօսին այդ երկրին հասարակաց բազմաթիւ կամ լողարանաց վրայ: Թուրքիոյ քաղաքին մէջ կը գտնուին ութ կամ ինն հարիւր հասարակաց լողարաններ, որոց իւրաքանչիւրը կը յաճախեն դէթ երեք հարիւր անձինք, որք լողանալու հաճոյքը վայելելու համար կը վճարեն այնպիսի չնչին բան մը որ ամենէն աղքատին անգամ կարողութենէն վեր չէ: Բաց այս լողարաններէն, Ճափոնացիք ունին մասնաւոր իրենց յատուկ լողարանն իրենց տանց մէջ: Նոքա են աշխարհիս ամենէն մաքրասէր ժողովուրդը: Արեւմտեան աշխարհէն գնացող ճանապարհորդք յաճախ իրենց ցաւը կը յայտնեն, երբ կը նկարագրեն ճափոնական այս լողարանները, ըսելով թէ Եւրոպայի եւ Ամերիկայի յառաջագէտ ժողովուրդը չունին այնպիսի հաստատութիւններ: Արդարեւ ամերիկեան քաղաքը ըստ մեծի մասին ունին հասարակաց լողարաններ, որք բաց են ամառը, բայց ոչ այնպիսիներ որ տաքցունեն եւ բացուին ձմեռը, նման Ճափոնացւոց լողարաններուն:

Ապագէն Եւրոպայի շատ կողմերը գրեթէ անծանօթ է լողանալու սովորութիւնը: Այնպիսիք որ կը համարուին քաղաքակիրթ եւ մինչեւ իսկ լուսաւորեալ, մանկութենէ ցղերեզման եւ իրենց երկայն կենաց մէջ լուացուած չեն ամբողջ մարմնով: Նոքա իրենց այս անմաքուր սովորութիւնը չընդունեցին հին աշխարհի իրենց նախնիքներէն: Հռոմէական Պետութիւնը իւր ամբողջ ընդարձակութեան մէջ ունէր չքեղ եւ ամենայն ուրեք յարգի հասարակաց լողարաններ:

Լողանալու սովորութեան լքումը, դարմանալի բան, արդիւնք է քրիստոնէական կրօնին յաղթանակին, թէպէտ իրաւ է որ Քրիստոնէութիւնն ինքնին երբեք չկրնար ամբաստանուիլ իրեն խրախուսող անմաքուրութեան: Քրիստոնէութեան Մատենքը կ'ուսուցանեն մասնաւոր խնամ տանել մարմնոյ իբրեւ տաճարի Հոգւոյն Սրբոյ:

Կայսերաց իշխանութեան ժամանակ, երբ սկսաւ Հռոմայ անկումը, հասարակաց լողարանք որ նախնի սերնդոց օրերը եղած էին միջոց ազգային ուժոյ, ընդհակառակն եղան միջոց ապականութեան եւ պատճառ ժողովրդեան գեղձման: Օգտակար հաստատութիւնն եղաւ ենթակայ մեծամեծ եղծմանց: Այն ապականեալ դարուց Հռոմայեցիք սոյն լողարանաց մէջ կ'անցունէին իրենց ժամանակին մեծ մասը: Կը լողանալին ջրմաքեալ եւ անուշաբոյր ջրոյ մէջ,

եւ այնպէս մեղկացուցին եւ տկարացուցին իրենց իրենք շարունակ հետեւելով այս զեղխութեան որ ոչ միայն եղան անկարող ընդգիմանալու իրենց վրայ բնացող ներուշն, այլ եւ նշաւակ մարմնային մոլութեանց եւ հիւանդութեանց:

Նախնի քրիստոնէայք որ կ'ապրէին խստամբեր եւ առաքինի վարուք սոսկ մամբ կը նայէին հասարակաց լողարաններուն վրայ: Նոր կրօնին յաղթանակներով ապականութեան այս աղբերք խափանուեցան: Բայց հասարակաց լողարաններուն եղծմանց յաջորդող հակազդեցութիւնն անցաւ անդր քան զչափ: Ոչ միայն լքուեցան լողարանք, այլ եւ լողացման սովորութիւնը: Գաղղիացի պատմագիրն, Միշլէ, Միշլին Դարերը կ'անուանէ «հաղար տարի առանց մի լողարանի»:

Ապուլիոնեան օրերը չէին մարմնական մաքրութեան օրեր: Ոչ սակաւ թուով համբաւաւոր ապուլիոք եւ թագաւորք այնքան հեռի էին մաքրասիրութենէ որ աստի անտի դիտողութիւնը կ'ունենային տեղի մինչեւ իսկ այն աւուրց մէջ: Հոյակապ պալատականք եւ մեծամեծ տիկնայք որ կը շրջապատէին Գաղղիոյ Հենրիկոս Դ-ը եւ Լուդովիկոս Ժ-ը՝ դուռ ուրեք կը լուսնին իրենց ձեռունները եւ երեսները, թէպէտ կերակուրը մատներով կ'ուտէին:

Օուլէանի դուքսը, հռչակաւոր խնամակալն Լուդովիկոս Ժ-ի, սորա անչափահասութեան միջոցին առաջինն եղաւ մաքրութեան սովորութիւններ մտցունողներուն: Գաղղիոյ արքունեաց մէջ, որ յայնժամ էր կեդրոն աշխարհի քաղաքավարութեան, եթէ պալատանց եւ ապարանից մէջ գրեթէ անծանօթ էր մարմնական մաքրութիւնը, ուր կը մնար հասարակ ժողովրդեան վիճակը:

Այս երկարատեւ միջոցն էր ժամանակահաւոր համաճարակաց: Անծանօթ տարափոխիկ ակտեր, որք անտարակոյս կը անանէին քաղաքաց աղտոլութիւններովը, կ'աւելին կը տանէին բերւաւորներ:

Որչափ աւելի հոգ տարուեցաւ մաքրութեան եւ աւելցաւ ապրելու առողջարանական եղանակաց ծանօթութիւնը, բաղդատապէս այնչափ սակաւ եղան համաճարակաց պատահմունք: Ամէն տարակոյսէ վեր է որ հասարակաց լողարանք կը նպաստեն հասարակաց առողջութեան:

ԶԳԱՅԻԺԻ ԱՆՏԱՌ-Ք

Դանի մը ազգեր կը պատրաստուին ձեռնարկել ձգախէժ արտադրող տունկերու մշակութեան: Այս կը ցուցնէ թէ այսպիսի տունկերու պաշարը զոր ունի աշխարհ սկսած է սպառիլ տակաւ առ տակաւ: Միացեալ Նահանգաց երկրագործական նախարարութիւնն այժմ կը փորձէ մշակել ի Ֆլորիտա ձգախիթի անտառ մը, եւ եթէ այդ փորձն յաջողի, աշխատասիրութեան նոր ճիւղ մը պիտի հաստատուի ի Հիւսիսային Ամերիկա: Մեքսիկոյ եւս պիտի ձեռնարկէ մշակել ձգախիթի ծառեր, եւ ուրիշ ամերիկեան սաացուածք Ապախիոյ պիտի ընեն հաւանականապէս նոյնպիսի փորձեր:

Չարմանալի կը թուի որ պրաղիւեան կամ ուրիշ հարաւային ամերիկեան կառավարութիւնք միջոցներ ի ձեռս առած չեն ի պահպանութիւն ձգախիթի ընդարձակ անտառաց մօտ ի Փարա եւ այլուր: Բայց սա յայտնի է թէ անցելոյն այն աւերիչ դործողութեանց պատճառաւ, որովք ձգախէժ

կը քաղուէր, մեծապէս նուաղած է ձգախիթի պաշարը զոր աշխարհ կրնար ունենալ այսօր: Ապախիական Ամերիկայի շատ մասանց մէջ ձգախիթի ծառերն կը կտրուին եւ կը տապալուին: Գաղ խոռոչներ կը բացուին իւրաքանչիւր ծառի ծայրը, որպէս զի ասոնց մէջ հաւաքուի ծառին հիւթը, որ ամառի հետ խոռոչելով կը խառնայ ի նիքարակուա, ծառին վրայ խոր գիծեր կը բացուին զագաթէն մինչեւ գետինը, եւ ծառին ստորային կողմին դուրսը որոց մէջ կը հաւաքուի ծառին հիւթը: Ի Մեքսիկոյ, կը հանեն ծառին կեղեւները եւ արեւին մէջ կը չորցունեն անոր հիւթը: Ի Պրաղիւիա, ձգախէժ ժողովուրդ շատ անգամ կը կտրատեն ծառին կեղեւն եւ ծառն իսկ, եւ այսպէս կը փճացունեն հաղարաւոր ծառեր, որ կրնային կանգուն մնալ եւ աճիլ մինչեւ ցայսօր:

Հիմա որ ձգախիթի մշակութիւնն անհրաժեշտ կը դատուի, զարմանալի կրնայ թուիլ որ անհատական դրամադուրք դործածուած չեն այդ նպատակաւ: Այսպիսի ձեռնարկութեան մեծ խոչընդոտն այն է թէ ձգախէժ արտադրող լաւագոյն ծառք քսան տարիէն կը հասնին ի կատարելութիւն, թէպէտ ապահով է ծախել անոնց կեղեւը եւ առնուլ հիւթը երբ տակաւին վեց տարեկան են: Այսպիսի մշակութեան համար լաւագոյն տունկն է «Բոնիտա Էսթրէլա», որ դիւրաւ եւ առատութեամբ կ'աճի ի Պրաղիւիա: Կ'ըսուի թէ այսպիսի 1,000 ծառէ բաղկացեալ անտառ մը իւր վեցերորդ տարւոյն մէջ կու տայ իբր 6,000 լիպրա հիւթ, եւ ութերորդ տարւոյն մէջ՝ իբր 10,000 եւ քսաներորդ տարիէն ետքը՝ 30,000 լիպրա ամ ըստ ամէ: Հիւթն ստանալու համար պէտք է միայն ձեղքուածներ բանալ կեղեւին մէջ, փոյթ տանելով որ ծառն եւս չկտրուի, եւ ամաններ հայթայթել հիւթին համար որ այն բացուածքներէն դուրս կը ծորէ: Հիւթը ժողովուրդէն ետքը պարտի չորցուիլ խնամով, եւ ճնշմամբ վերածուիլ պինդ կտորներու որպէս զի նաւով զրկուի այլուր: Լաւ խնամեալ ձգախիթի անտառն կը տեւէ իբր կէս դար կամ աւելի, եւ տարակոյս չկայ թէ լիւրի կը վարձատրէ իւր տէրերը:

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ
Դ.

ԱՐԻԻ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ԵՐԱՄԱՅ ԶՐՈՍԱՎԱՅԵՆ
Ի ՆԻՒ ԵՈՐՔ

Ընթերցողն պիտի գիտէ թէ նախորդ յօդուածն բնականաբար զմեզ չառաջնորդեր առնուլ այս նոր քայլն, զի արդի երաժշտութիւնն ինչ որ է չսկսիր անտի՝ ուր եւ դիպտական կամ յունական կը վերջանայ: Առ նուազն եօթնեւտասն դարերու մի մեծ անջրպետ կայ, դարեր օրք՝ աստիճանաւոր քայլերն եղան ծնեցնելու գերմանացի Պախն, Հանտըլ, եւն: Չեմք կրնար անգիտել Ամբրոսիոս, Միլանի եպիսկոպոսն, ու Գրիգորիոս պապն՝ հին Հռոմէական Եկեղեցւոյն մէջ, եւ Լուտեր, մեծ երաժիշտն ու աստուածաբանն, Բարեկարգութեան դարուն մէջ: Այո՛, Կաթոլիկութիւնն ծնաւ այս արդի երաժշտութիւն, որ բողոքական հողի վրայ կատարելագործուեցաւ: Ժ.Զ. եւ Ժ.Է. դարուց իտալական երաժշտութիւնը չկորսուեցաւ, այլ Գերմանացիք (Իտալացւոց աշակերտներն) ջանացին ինչ որ մաքուր եւ լաւ էր պահել եւ եւս առաւել զտեղ ու

զարգացնել: Սակայն լուել այս անցած զարե-
րու երաժշտութեան վերայ եւ մէկէն անցնել
արդի երաժշտութեան, որ քրիստոնէա-
կան թուականին ժէ. դարէն կը սկսի, յու-
սամ ընթերցողին տարօրինակ պիտի չթուի:
Անտարակոյս եւ թէ ոմանք յոյժ հաճելի եւ
շահաւէտ պիտի դոնէին եթէ այս 17 քրիս-
տոնէական դարերու եկեղեցական երաժշ-
տութեան վրայ եւս փոքր ինչ կարենայինը
ընել, եւ սակայն այս եւս Ա. Ե. Ե. Ե. Ե. Ե. Ե. Ե. Ե.
ընդաւ չկարէ յիշել: Կը յուսամ թէ պիտի
դայ ատեն յորժամ մեր ազգայիններէն ու-
շիմ տնձինք պիտի խորհին թէ կ'արժէ որ
այս ճիւղին ալ պատիւ մը տրուի դպրոցաց
եւ ընդհանուր գրականութեան մէջ, հե-
տեւապէս յարմար եւ փոքր ինչ ընդարձակ
գաղափար պատրաստելու բարի դործոյն
ձեռնարկեն:

Յոյժ ուրախակի էր այն մէկ ժամն զոր
անցուցի մի քանի ամիս առաջ «Eden Mu-
sée» (Եդենայ թանգարան) անուանեալ
տեղը, որ Նիւ Եորքի արեւմտեան 23րդ փո-
ղոցին վերայ կառուցուած մի մեծ եւ գեղեցիկ
չէնք է, ուր այցելուն, մի համեստ մուտք
վճարելէ վերջ, կը տեսնէ աշխարհի նշանաւոր
անձանց եւ դիպաց յիշատակութիւնքն եղող
քարէ, մոմէ եւ գածէ դործեր. անձինք՝ որք
անմահացուցին իւրեանց անունը, մի օգ-
տակար ծառայութիւն մատուցանելով մարդ-
կութեան, եւ կամ մի այլ ու եւ տեսակե-
տիւ աշխարհի ուշն գրաւեցին: Այս կարգի
անձներէն են աշխարհի մեծ երաժիշտները,
որոց համար իրաւամբ Ամերիկայի աջ աչքն,
Նիւ Եորք, մի մեծ անկիւն տուած է այս
պատուական շէնքին մէջ, ներկայացնելով
ամէն այցելուի նոցա գեղանի գէմքերն եւ
այն բարի ժպիտն որով կը յիշէ նա նոցա
բարի ջանքերն առ մարդկութիւն առ ի
մեղմել նորա ցաւերն իւրեանց դիւթիչ
նուազներով: Կ'արժէ ուրեմն որ փոքր
ինչ ծանօթանալու համար արդի երաժշ-
տութեան, մի յոյժ համառօտ կենսագիրն
տամք երաժշտութեան հարց այս խմբակին
որ յեղեմայ թանգարանին:

Այս պատկառելի երաժշտական խմբակին
մէջտեղը, երգեհոնի մը առջեւ, նստած է
Սէպասթիան Պալս, որ կ'անուանի հիմնիչն
ու հայրն գերմանական երաժշտութեան եւ
չենք սխալիւր եթէ ըսենք բոլոր քաղաքա-
կիրթ ազգաց ամենալսեմ եւ բարձր երա-
ժշտութեան հայրն, եւ որ ծնած է ի մարտ
21, 1685, յԱյգէնալս, ի Գերմանիա: Երբ
10 տարեկան էր, հայրն որ երաժիշտ
էր՝ մեռաւ եւ Պալս իւր օրապահիկն ճա-
րելու համար մտաւ եկեղեցոյ մը երգչաց
խմբին մէջ իրը «խորա» երգող, սակայն
քիչ վերջը, 1703ին, եղաւ արքունի երա-
ժիշտ, նաեւ եկեղեցոյ մը գաշնակահարն:
Անձանձիր կերպիւ աշխատեցաւ ծանո-
թանալու երաժշտութեան ամէն ճիւղե-
րուն, սկսաւ գործիական երաժշտութեամբ
եւ նորա օգուոյն յարելով հիմնեց վրան
ձայնական երաժշտութիւն եւ զայն կա-
տարելութեան հասցուց եւ անդ թողուց:
Սակայն չարաչար աշխատութիւնն կուրա-
ցուց իւր աչքերն, 1723ին հաստատուեցաւ ի
Լայպցիկ ուր երաժշտական մի դպրոցի եւ
այլ եւ այլ նուագահանգիսից առաջնորդն
էր. աստ մնաց մինչեւ իւր մահն, 1750:
Իւր տղաքներէն երեքն ալ բաւական նշա-
նաւոր երաժիշտներ եղան: Պալսի մահուան
ատեն նորա հեղինակութեան արժէքը
գիտցուած չէր տակաւին մինչեւ որ Պալս
Ընկերութիւնն կազմուեցաւ եւ հեղինակին

հանձարն երեւան բերաւ նորա դործերն
հրատարակելով:

Երգեհոնի աջակողմն կայնած է ֆրէտե-
րիք Հանտը, երաժշտական աշխարհի մի
այլ դիւցազն: Սա թէպէտ ծննդեամբ Գեր-
մանացի, բայց իւր կենաց մեծագոյն մասն
անցուց յԱնգլիա, ուր հեղինակեց զինքն
անուանի ընդ մեծամեծ դործերն:

Պալսի ժամանակակից էր Հանտը, ծնեալ
ի 1685 իւնիս 24 իւր նախնական կրթու-
թիւնն առնել վերջ՝ ատեն մը Համպուրկի
մեծ Օփերա թատրոնին տնօրէնն եղաւ:
Յետոյ գնաց Իտալիա ուր անցուց երեք
տարի եւ շատ մը իտալական նուագախա-
ղեր (opera) հեղինակեց, ոյք շուտով մոռ-
ցուեցան: 1710ին գնաց Լոնտոն եւ անդ
կարի շատ քաջալեր գտնելով Աննա թա-
ղուհիէն, սկսաւ իւր թագուն հան-
ձարն ցուցնել իւր անմահ հոգեբոլ-
թեամբ (oratorio), որոցմէ ոմանք, որ-
պէս «Մեսիա» (ամենէն նշանաւորը), «Իս-
րայէլ յեղիպտոս», «Իերորա», «Եսթեր»,
«Սամսոն», «Յիսուս», «Յուդա Մակաբա-
յեցի», եւն, շատ նշանաւոր են: Մեռաւ ի
Լոնտոն 1759ին այն յուսով թէ «Երբ յա-
րութիւն առնու, պիտի դիմաւորէ իւր
բարի Աստուածն եւ իւր քաղցր Տէրն ու
Փրկիչն»:

Պալսի ձայնակողմն կը կենայ Կլըք, ծնեալ
ի 1714 յուլիս 2: Գերմանացի ծննդեամբ,
բայց իւր ուսումն առաւ ի Վիէննա, յետոյ
գնաց Միլան: Իւր ամենէն նշանաւոր
նուագախաղերը Փարիզի Օփերա թատրո-
նին համար գրեց: Իրաւամբ Կլըք այժմեան
նուագախաղերուն հայրը կրնայ կոչուիլ եւ
մեծ հեղինակ մի զայն կոչած է «Երաժշ-
տութեան Միքայէլ Անճէլոն»:

Յովնէի Հայտըն նստած է Պալսի ձա-
խակողմն: Սա ժ. Գարու մեծ երաժիշտ-
ներէն մին է եւ նուագակցութիւն (sym-
phony) ըսուած երաժշտութեան տեսակին
հայրն կը կոչուի: Ծնած է յԱւստրիա, ըստ
ոմանց ի Գերմանիա, ի մարտ 21, 1732: Երբ
8 տարեկան էր իբրեւ երգիչ մտաւ եկեղեցոյ
մը երգեցողաց դասուն մէջ եւ մնաց մինչեւ
իւր 16րդ տարին: Յետոյ սկսաւ առանձին
դասեր տալ եւ յաւէտ աղքատիկ կեանք մը
ունեցաւ: Թէեւ շատ կամաց գործող մ'էր
Հայտըն, բայց անթիւ են իւր հեղինակու-
թիւնք, յորս նշանաւոր են «Արարչու-
թիւն», «Եղանակք» եւ «Միաս բարեաւ»,
յորում մէն մի երաժշտական գործի յաջոր-
դաբար կը լռէ եւ իւրաքանչիւր երաժիշտ
իւր գործն լինցունելուն պէս կը ծալէ իւր
երաժշտական թերթն, կ'առնու իւր գոր-
ծին եւ ամիջապէս կը մեկնի, յոյժ ազդե-
ցիկ տպաւորութիւն մը թողնող ունկնդրաց
վերայ:

Ամերիկա 8. 8. ՍԱՐԳՍԻԱԳԵԱՆ

«ՎԵՐՋԻՆ ՎԱՐԻՆ ԱՄԱՐԱՆ»

Բաւական ժամանակ է ի վեր կուշտ կուշտ
լացած չունէինք. եւ ահա մեծ առիթը
ներկայացաւ, ու մենք գիտցանք օգտուիլ
այդ առիթէն:

Յուլիսի վերջին օրն էր. սեփ սեւ
կիրակի մը. երկինք՝ թխպոտ ամպե-
րու մէջ պլլուած՝ ձմրան տեսարաններու
մութ մէկ մնացորդը կը ներկայացունէր.
յուզումներու, տաղնապներու, սեւերու
մէջ, ծնաւ վերջապէս կիրակի առաւօտը,
առաւօտ մը անփայլ, անգեղ, նիհար եւ
մեղամաղձոտ: Բաղաքը հաղիւ թէ քունը
աչքէն թօթալիւծ էր երբ Անաթոլիա Գո-

լէճի հսկայ զանգակը սկսաւ իւր հաստ
շրթներէն կաթիլ կաթիլ սեւ դոյժ մը ծո-
րել. այդ զանգաղ ու պարբերական ձայնը՝
օդոյ տամիլութեան մէջ թրջուելով՝ քիչ
ժամանակի մէջ ողողեց ամէն թաղ, ամէն
տուն, ամէն խորշ, ամէն սիրտ. թնդաց
քաղաքին սիրտը: Եւ ահա ամէն հասակ
ու ամէն աստիճան փողոցն էր խուժեր.
Խուժը խուժը կը դիմէին ի Գոլէճ. քիչ ժա-
մանակի մէջ մեծ բաղմութիւն մը ծովա-
ցաւ, ծաւալեցաւ Գոլէճի բակին մէջ, սեր-
տարանին մէջ, դասարաններուն մէջ, մա-
նաւանդ Մր. Սմիթի տան առջեւ: Հուսկ
ուրեմն սգակիր երիտասարդներ նեղ ու
բարակ, թաւապատ ու ծաղկազարդ եր-
կար դուգաղ մը հանեցին այդ տունէն ու
բերին գրին Գոլէճի մեծ սրահին մէջ.
յուզեալ ամբոխը ամփոփուեցաւ այդ սրա-
հի մէջ, եւ բոլոր յուզումներ կեդրոնա-
ցան այն դազաղի մէջ, ուր կը հանդէս
արմաւենիի պէս բարակ, երկայն, չորհալի
ու ծաղկատի օրիորդի մը մարմինը: Միւ
Պերթա Սմիթ կը հանդէս հոն, ու թողունք
որ հանգչի: Ո՞վ էր Միւ Պերթա Սմիթ,
ինչ ըրաւ, ինչպէս մեռաւ:

Վերապատուելի աստուածաբան Մր. Սմի-
թի երկու դուստրներէն կրտսերագոյնը.
հոս ծնած, պատանեկութեան տարիներն
հոս անցուցած, յետոյ յԱմերիկա գացած եւ
իւր կոչման համապատասխան գեղեցիկ
ասպարէզի մը համար լիովին պատրաս-
տուած եւ երկուքուկէս տարի առաջ հոս
վերադարձած, ծաղիկ յոյսերով լեցուած ու
գործելու եռանդով կրակուած օրիորդ մ'էր:
Տեղւոյս Օրիորդաց Բարձր. Վարժարանին
մէջ գործեց երկուքուկէս տարի կատար-
եալ անձնութիւնութեամբ, արդիւնաբեր եւ
ղանակաւ եւ օրինակելի վարուք. առ այս
պերճաբոս վկայ են իւր դազաղին վրայ
թափուած յորդաղեղ արտասուք: Մինակ
Օրիորդաց Վարժարանի Պերթան չէր, էր
նաեւ Գոլէճին Պերթան, երիտ. Բարեսի-
րական Ընկերութեան Պերթան, Ժողովրդ-
եան Պերթան, վերջապէս ամենուս Պերթան:
Թէ ինչ հաղուաղիւտ յատկութիւններ պէտք
են զի կարենայ մէկը կարճ ժամանակի
մէջ այնչափ ժողովրդականութիւն շահիլ՝
գթուար չէ գուշակել. ահաւասիկ իւր
գաղտնիքը. ինք կը սիրէր դամենը եւ միշտ
յօժար էր ծառայել ամենուն: Իւր հետ տե-
սակցութիւն մը բաւական պիտի ըլլար
զինք սիրելու. դաշնակի առջեւ զինք տես-
նել եւ իւր հրեշտակային ձայնին ունկն-
դել՝ բաւական պիտի ըլլար իւր վրայ հիա-
նալու. չնաշխարհիկ յատկութիւններ, ու-
րոցմով զմեզ ա'յնչափ մօտ տարաւ երկնից
եւ կամ գերկինս ա'յնչափ մօտ բերաւ մեզ.
այն առանձնեղութիւնները, ա'յս, այն ա-
ռանձնեղութիւնները մանաւանդ, կը հա-
լեցունէին մեր հոգիները, զի Սիօնի երգոց
չեշտերը ունէին: «Ա'լ մօտ ըլլամ քեզի»,
«Թաղէ՛ քու ցաւերդ», «Բան գիտութիւն
է գերազանց քո սէր», «Եւ Յիսուս ճանը
սէվէն», «Վերջին վարդն է ամարան»,
«Ազատ ամէն խիստ հովերէ», «Ինչպէս որ
եմ, մեղքով լեցուած» — զոր դեռ քանի
մը շաբաթ առաջ երգեց — եւ այլ նմանիք
տարրացան, բերեղացան մեր սրտից մէջ.
նոր հասկացանք թէ ինչ է երգել. մեր ե-
րկոյթներուն, Ժողովներուն, հանդէսնե-
րուն համեմն էր Միւ Պերթա. բայց աւաղ,
շուտ, շատ շուտ գրկուեցանք իրմէ. վեր-
ջին վարդն էր ամարան:

Վերջին քննութեանց պատրաստութեանց

համար եւ հանդէսներու միջոցին այնքան խոնջած ու գրեթէ սպառած մեծ պէտք ունէր հանդստանալու. հազիւ թէ մի քանի օր շունչ առաւ, ահա կատաղի ջերմ մը յարձակեցաւ իւր փափուկ մարմնոյն վրայ. դարմաններ եւ օգտաւորութիւն անօգուտ. ջերմը տեղի տուաւ աւելի կատաղի եւ անողորմ ժանտաւորութիւն մը (թէքս), որով եւնթարկուած օրէն զգաց թէ ալ ինք այս աշխարհէն բաժին չունի, պէտք է մեկնի երգերու երկիրը: Արդարեւ բժշկական եւ ընտանեկան ճարտարագոյն դարմաններ կարող չեղան յափշտակել զինք Աստուծոյ ձեռքէն, եւ յետ սակաւօրեայ տառապանաց՝ յուլիս 30ին, ի հասակի քսանեւեցինգ ամաց, մեկնեցաւ աշխարհէս, «ասողէն ու արեւէն» վեր «ալ մօտ» ըլլալու համար իւր սիրած Փրկչին:

Եւ ահա այս սիրելի մարմինը շրջապատող հոծ բազմութեան հեկեկանաց մէջէն հեկեկալիւր, խնդուկ ու տամուկ ձայներով յուզիչ դարմանականներ խօսեցան Արթ. Պատուելիք, Րիւղ, Հուայթ եւ Թումահան, տաճկերէն, անգղիերէն եւ հայերէն լեզուաւ. Ժողովրդեան հեկեկանքը ընդհանուր ողբաձայն աղաղակի մը վերածուելու վրայ էր երբ վախճան տրուեցաւ այդ տընտնութեան չափ տխուր պաշտաման: Ամէնքը կարգաւ վերջին անգամ մ'ալ նայեցան այն սիրելի սիրելի գիմաց, եւ թափօրը գրեթէ նոյնութեամբ (արք եւ կանայք միանգամայն) յուզի անկաւ գէպի գերեզմանատուն: Երկիրք տակաւին տխուր էր, Մր. Սմիթի սրտին չափ տխուր. արեւելքի կողմը միայն ճերմակ, յուսոյ պէս ճերմակ ամպ մը կար, որ տակաւ տակաւ անօրատեցաւ, տարրալուծուեցաւ ու ցնդեցաւ գեղեցիկ երազի մը պէս, մեր կեանքին պէս: Հանդուցեալի մարմինը յանձնեցինք հողին, եւ մեզ այնպէս թուեցաւ թէ երգերու մարմնացումը կը թաղենք. գերեզմանին վրայ աղօթեց Մր. Պարթըն (որ մեր մէջ կը դնուէր հիւրօրէն), եւ ապա ի դիմաց Երիտ. Բար. Ընկերութեան երգիչ խմբին, որոյ զխառն վարիչներէն էր Միս Պերթա, խմբակ մը երգեց յոյժ քաղցր երգ մը, որ հալեցաւ ու հալեցուց մեր սրտերը: Հուսկ ուրեմն Մր. Սմիթ լսելի ըրաւ իւր գողգոթուն ձայնը, ու յայտնեց թէ ոչ այնչափ իւր գոտեր մարմնոյն թաղուելուն, այլ յաւէտ իւր գոտեր հետ թաղակից ըլլալ չկրնալուն համար կը ցաւի մահու չափ: Միս Պերթայի նկատմամբ ցոյց տրուած վերին աստիճանի սիրոյն եւ ընդհանրական ջերմ համակրանաց համար իւր շնորհակալիքը մատուցանել վերջ մաղթեց որ նորա մահը օրհնութեան պատճառ ըլլայ զայն ճանչցողներուն: Մենք կը հաւատանք որ այնպէս պիտի ըլլայ չափերուն:

Ամբողջ իւր ցաւակցութիւնը Մր. եւ Միսիդ Սմիթի, Միս ձէնի Սմիթի եւ պարագայից յայտնելէ եւ Սուրբ Հոգւոյն միութեամբութիւնը հայցելէ վերջ ցրուեցաւ, եւ այսպէս ընկերասէր, ժողովասէր, ժողովըրդասէր, երգասէր Միս Պերթայի մարմինը միս միւսակ թողուցինք գերեզմանի ամայի եւ միօրինակ լուծութեան մէջ: Յուլիսի վերջին օրը, վերջին կիրակին, թաղեցինք «վերջին վարդն ամարան», թաղեցինք վերջին երգն ամարան. անմահ յիշատակներով ու ջանքախոնք սրտով դարձանք ի տուն. եւ ահա լացաւ երկիրը իւր մեծ լացը, յորդազեղ անձրեւ մը: Եւ հիմա մեզ կը մնայ վերստին մաղթել սրտագին որ միսթարիչ

Հողին այս ծանր հարուածին տուալու ոյժ եւ համբերութիւն շնորհէ հանգուցեալի ծերունազարդ հօր, մօր, քրոջ, եղբոր, պաշտօնակցաց եւ բոլոր պարագայից:

Մարդուան
8. Թ. Գ.
4 օգոստ. 1892

«ՄԻԱՅՆ ԴՈՒ ՊԻՏԻ ՓՐԿՈՒԻՍ»

Դեռ նոր Աստուծոյ Բանին ունկնդիր եղող եւ փրկութեան լուսն ընդունող կնոջ մը խօսքն է այս առ իւր այրն, որ կը սիրէր Աւետարանը եւ ամէն կիրակի կը յաճախէր Տէրոջ սրբարանը ներկայ ըլլալու հոգեւոր պաշտամանի. սակայն իւր որդւոց մին ագարակի մը գործին ծառայութեանը յանձնէր էր, ուր Սուրբ օրուան հանդիստ չկար բնաւ, ամէն օր մէկ էր, ինչպէս վեց աւուրց գործոյ օրերն, նոյնպէս Սուրբ օրն: Մարդը արթնցաւ իւր կնոջ սա աղբու աղղորարութեան վրայ. «Միայն դու պիտի փրկուիս եւ քու որդիքդ պիտի կորսուին»: Խորհեցաւ թէ յիշաւ իւր ըրածն անձինք միայն խորհիլ էր: Եթէ ոչ միայն ծանօթից եւ դրացեաց, օտարաց եւ հեռաւորաց անգամ դարձին եւ փրկութեանը համար Աւետարանը զրկելու, աղօթելու եւ ամէն կարելի եղածն ընելու պարտաւորութիւնն ունի, ո՞րքան առաւել վասն իւր սիրազուն որդւոց: Այսու խորհրդածութեամբ ջանաց վաղվաղակի հանել իւր որդին ագարակին գործէն եւ դնել այնպիսի տեղ մը ուր կարող ըլլար վեց օր միայն աշխատիլ եւ եօթներորդ օրն սուրբ պահել ըստ Տեառն պատուիրանի: Եւ թէպէտ պատանին ժամանակէն առաջ հանուելով վարձագուրկ մնաց, այսու ամենայնիւ չուզեց երբէք թողուլ զնա անդ: Եւ Տէրն յաջողեց նմա գտնել իւր փնտաւածն որով կարող եղաւ ուխտել Յեսուի նման եւ ըսել, «Ես ու իմ տունս Եհովան պիտի պաշտենք»:

Յաւալի է որ պակաս չեն քրիստոնէից մէջ այնպիսի անձինք որոց իւրաքանչիւր մեծապէս կը կարօտի լսել զայս կարեւորագոյն խնդիր: Ծնողք կան որ Սուրբ օրուան կազմուելի եւ հոգեւոր հանգիստը կը վայելեն, մինչ իւրեանց որդիք աշխարհի գործովք զբաղեալ են եւ մարմնաւոր զբօսանքներով կը կորուստանն Տէրունական աւուրց ոսկեղէն ժամերն: Արք կան որ կենաց Բանին ունկնդրութեան կը պարտաւորին, մինչ իւրեանց կանայք աստ եւ անդ ցոխակեաց խուժանի հետ նստած ու նայն եւ խնդկատակ շաղկապութիւններ կ'ընեն: Կիներ ալ կան որ Աստուծոյ ծառայելու ուխտիւ շնորհաց միջոցներն կը վայելեն, մինչ իւրեանց արք այլ եւ այլ մեղսայից զբաղմանց եւ շուայտութեանց անձնատուր եղած Սատանային կը ծառայեն: Արդ եթէ այդպիսիք զամենայն ջան ի գործ չեն դնէր, չեն հառաչէր արտասուօք առաջի Աստուծոյ եւ չեն աշխատիր ամենայն իմաստութեամբ եւ հեղութեան ոգւով իրենց որդիքը կամ ամուսիններն եւ այլ որ եւ է մերձաւորներն Յիսուսի բերելու, ո՞րքան արժանի են վերոյիշեալ յանդիմանական հարցմանը:

Սակայն յոյժ նկատելի կէտ մըն է եւ այս որ եթէ իրօք անխոյժ եւ անհոգ են ծնողք իրենց որդւոց, կամ որդիք իրենց ծնողաց, արք իրենց կանանց եւ կանայք իրենց արանց հոգեւոր վիճակաց նկատմամբ, բուն իրենց փրկութիւնն ալ կրնայ ըլլալ անստոյգ. վասն զի այլոց համար անհոգ եւ

ղտն իւր իսկ անձին համար ալ անհոգ կ'ըլլայ: Ընտանիք մը կրնայ հանդիստ խաղաղ եւ ուրախ սրտիւ վայելիլ բարեկից սեղան մը, երբ կը տեսնէ որ իրենց մէկ զաւակը կամ եղբայրը կամ քոյրը կամ ամուսինը զրկուած է այն սեղանէն՝ բանտը դրուած ըլլալով: Ի՞նչ պատասխանեց Մովսէս, երբ Փարաւոն հրամայեց որ միայն էրիկ մարդիկ երթան Տէրը պաշտելու. «Մեր մանուկներովը ու մեր ծերերովը պիտի երթանք, մեր տղաքներովը ու մեր աղջիկներովը» եւն. (Ելից Ժ. 9): Կրնային արք թողուլ իրենց ընտանիքը եւ զաւակներն Եգիպտոսի դառն գերութեանը տակ ու իրենք միայն երթալ զԱստուծոյ պաշտելու եւ Նորա խոտաւեալ երկիրն ժառանգելու: Այսպէս անոնք որ Աստուծոյ խոտամանց վստահութիւնն ունին եւ Քրիստոսի սիրոյն համա առած են, կրնան թողուլ իրենց սիրելիներն Սատանային ձեռքը ու իրենք միայն կրնալ Քրիստոսի քաղցր լուծը: Եթէ կան այնպիսիք որ կրնան թող լսեն Առաքելոյն ահաւոր աղաղը. «Թէ որ մէկը իրեններուն ու մահաւանդ իր ընտանեացը հօգ չտանիր, անիկա հաւատքը ուրացած է ու անհաւատ մըն ալ գէշ է» (Ս. Տիմ. Ե. 8):

Օվածք
Ս. Ե. ԱՐԱՆԱՍԵԱՆ

ԻՍՄԱՍՏԻՆՑ ԲԱՆԷ

Խորհուրդը մտաց ծաղիկն, եւ գործադրութիւնը նորա պտուղն է:

—Այլոց սիրելի լինելու համար պէտք է ունենալ մարդասիրութիւն առանց նախանձի, եւ վարուել անկեղծութեամբ:

—Աշխարհի պատրաստած երջանկութեամբ մարդ չկրնար դո՛ւ ըլլալ:

—Եթէ ոք լաւ եւ արթուն սպասելի դիպէ, լաւագոյն յաջողութեան կը հասնի:

—Լուրջ խորհրդով զբաղեալ անձի մը երկու աչքերն մէկէ աւելի բան չեն նշմարել, իսկ զերասանին աչքերը միշտ մէկէ աւելի:

—Կեանքը վերջացած է, երբ սիրելու եւ ուրախանալու կարողութիւնը վերջացած է:

Խորհրդ
Ս. Գ. ՓԱՐԱՆԱՍԵԱՆ

ԱՂԴԵՐ

Բիւթանական Նահանգային Ժողովոյ Գործադիր Ժողովն խմբաւոր ջառ ի սիրտ թէ Պատ. Աղեքսանդր Փէշտիմաճեան մօլար վարդապետութիւններ կ'ուսուցանէ Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի եւ Սրբոյ Հոգւոյն նկատմամբ, իւր վերջին նիստերէն միոյն մէջ սոյն նիւթոյ վրայ նորա գրութիւնն լսելէ, զինքն երկարօրէն հարցաքննելէ եւ աղգուապէս յորդորելէ վերջ տեսնելով իւր ջանից ապարդիւն մնալն, որոշեց մեծ ցաւով համարել զինքն դադարեալ իւր քարոզչական պաշտօնէն զգուստումն Բիւթ. Նահանգային Ժողովոյ, եւ ծանուցանել զայս ի գիտութիւն համայն Աւետ. եկեղեցեաց:

Ի դիմաց Գործադիր Ժողովոյ
Գործադիր
Ս. ԱՍՏԱՆՈՒԵԱՆ
Նախագահ
Ս. ԿԱՍՏԱՆՈՒԵԱՆ

Աւետարանական քերց եռամսեայ աղօթից ժողովը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ չորեքշաբթի օր, սեպտ. 9/21, Պայպըլ Հառուսի մատրան մէջ ի ժամ 7 ըստ Թուրքաց, կը խնդրուի բոլոր քայրերէն որ ջանաւորներ կայանալ սոյն հոգեւոր պաշտաման:

Կ. սրբոյ Երիտ. Քրիստ. Ընկերակցութեան աղօթից ժողովը տեղի պիտի ունենայ վաղը, ժամը Տին ըստ Թուրքաց, Պայպըլ Հառուսի մատրան մէջ:

ՀԱՆՐԱՊԵՏ ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ

Սեպտ. 5 ըստ Յուլ., և սեպտ. 17 ըստ Լատ., 1892

ՀԱՏԱԽՏ

Յարդ հնտախտը փաթանայի մաքրանոցէն գրեթէ դուրս ելած էր, սակայն քանի մը օր առաջ երեւցաւ նաեւ ի Տրապիզոն, թէպէտ ցարդ երկիւղայի հանգամանք ստացած էէ այդ քաղաքին մէջ։ Սեպտ. 9էն մինչեւ 13 հնտախտէ 16 անձինք վարակեցան անդ եւ 5 անձինք մեռան։ Կիրակի օր մայրաքաղաքս հասած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ համաճարակն երեւցած է նաեւ Եւֆրատի Հոռէյտա քաղաքին մօտ դանուած Պէնի ճամբի անուն վայրին մէջ եւ 30 անձինք մեռած են։ Թուրքիոյ ուրիշ կողմեր հնտախտէ վարակեալներ եղած չեն։ Տրապիզոնի մօտ գտնուող իլամաթէյ գիւղին մէջ քառասունչորս երեքսուր ուղեւորաց, որոց թիւն 338ի հասած էր քանի մը օր առաջ, նաեւ միւս մաքրանոցներուն մէջ սպասող ուղեւորաց առողջական վիճակը գոհացուցիչ է։ Նոյն ատեն ամէն կողմ քառասունչորս պատուարներ քաշուած են, եւ կարելի չէ Եւրոպայի ու եւ մէկ մասէն կամ Թուրքիոյ վարակեալ տեղերէն մայրաքաղաքս գալ առանց քառասունչորս երեքսուր ի ճանապարհին։ Տառնօրեայ քառասունչորս ուսած է կարնոյ նահանգէն, Եւֆրատի եւ Տրապիզոնէ եկողներուն վրայ։ Սամսոնէ ուղեւորը կրնան գալ առանց քառասունչորս երեքսուր, սակայն հնգօրեայ քառասունչորս հաստատուած է ընդ մէջ Սամսոնի եւ Ամասիոյ։ Երեքօրեայ քառասունչորս հաստատուած է նաեւ Մերեւիկան Երկաթուղեայ Մուսթաֆա Փաշայի կայարանին մէջ, եւ Սելանիկի երկաթուղեայ Չիլիֆէի կայարանին մէջ, որ սերպիական սահմանադիրոյն վրայ կը գտնուի։ Մայրաքաղաքէս Վիեննա գացող երկկայան սովորական կառավուումն այլ եւս չքանիք, եւ ոչ մէկ կառավուում կ'անցնի Մուսթաֆա Փաշայէ։ Մայրաքաղաքէս կառավուումը մը մինչեւ այդ կայարանը կ'երթայ եւ կը բերէ քառասունչորս պայմանաժամն աւարտող ուղեւորները եւ ծխողեալ թղթատարական պաշտակները։ Միջերկրական եւ Ագրիա-կանի բոլոր նաւահանգիստներէն եկող նաւերը հնգօրեայ քառասունչորսի կ'ենթարկին։ Անգղիայէ եւ Եւրոպայի հիւսիսակողմէն եկող նաւերն եւս տառնօրեայ քառասունչորսի կ'ենթարկուէին, սակայն այդ պայմանաժամն հինգ օրուան իջուցուած է։

Համաճարակն այժմ սկսած է նուազիլ արտասահմանի մէջ։ Ի Համպուրկ սեպտ. 6ին 317 մահ պատահեցաւ, սեպտ. 7ին 302 եւ սեպտ. 8ին 298։ Եթէ հեռագրին հաւատ ընծայենք, սեպտ. 10ին 102 անձինք միայն մեռած են անդ հնտախտէ, թէպէտ մահուց թիւը յաջորդ օրն 175ի հասած է։ Մինչեւ սեպտ. 10 Համպուրկի մէջ 13,238 անձինք վարակուած եւ 5,805 անձինք մեռած էին հնտախտէ։ Այս միայն կենաց կորուստն է։ սակայն բաց աստի համաճարակն առեւտրոյ վրայ ըրած ազդեցութենէն քաղաքը 1,200,000,000 դահի վնաս կրած է։

Վիլհելմ կայսր նախագահութեան համար հրամայած է չկատարել գերմանական բանակին այն ապագափորձերը որ տեղի պիտի ունենային յԱլպա Լորէն, ինչպէս նաեւ ի Վիլհելմի մէջ եւ Պատէն։ Բոլորմ պոսի չորեքշաբթի ամեակը մեծ շքեղութեամբ պիտի տօնախմբուէր ի Համպուրկ,

սակայն այս առաջագործութիւն անշուշտ ձգուած է այլ եւս, եւ քաղաքին բոլոր հանրային զարդերը վաղ պիտի մնան մինչեւ նոյեմբեր։ Աւստրիական կառավարութիւնն հրամայած է թոյլ չտալ որ միւս, կաթ, կանաչեղէն եւ պտուղ վաճառողներ փողոցները շրջելով առեւտուր ընեն այն քաղաքացի մէջ ուր հնտախտ կը ծագի, սակայն Աւստրիա ցարդ զերծ մնացած է համաճարակէն։ Հոռէյտի մէջ կատկածելի մահ մը պատահած էր եւ բժիշկը զիտըն-նութիւն կատարելու վրայ էին, սակայն բաղմամբ զիւղացիք համախմբուեցան եւ թոյլ չտուին այդ, վստի զի այնպիսի նուազաշարժում մը ունէին թէ այդ գործողութեան պատճառաւ կարկուտ պիտի տեղար եւ իրենց հունձքերը պիտի փճանային։

Անցեալ շաբթու մէկ օրուան մէջ մինչեւ 112 անձինք վարակուեցան եւ 69 անձինք մեռան հնտախտէ ի Փարիզ, սակայն նորագոյն տեղեկութիւնք ցոյց կու տան թէ վարակեց թիւը կը նուազի։ Ոչ ուրեք այդ հիւանդութիւնը ստատուութեամբ կը ճարակի այժմ բաց միայն ի Ռուսիա, եւ հոն եւս սկսած է նուազիլ։ Պաքուէ բոլորովին անհետացած է, եւ ամբողջ Կաւկասոյ մէջ եւս չատ տկարացած է։ Հոնկաւոր դերմանացի դիտնական Փրոֆ. Վիլսոն, որ Ս. Փեթրոսպոլի գտած էր վերջերս, յոյժ բարձր գովեստիւր կը խօսի Ռուսիոյ մէջ հնտախտի դէմ ձեռք առնուած նախազգուշութեանց վրայ, եւ կը յարէ, «Ինչ ինչ նկատմամբ Ռուսը աւելի յառաջ գացած են քան Գերմանացիքս կամ Պերսիցիքս»։

Հնտախտէ վարակուողներ կ'ըլլան տակաւին Նիւ Եորքի առջեւ քառասունչորս երեքսուր նաւուց մէջ, եւ երկուշաբթի օր Նիւ Եորք հասաւ նոր չղեկնաւ մը եւս որոյ ուղեւորներէն 32 անձինք հնտախտէ մեռած էին ի ճանապարհին։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ճոն Կ. Հուլիսի, մին ընտրելագոյն բանաստեղծից զոր Ամերիկա ունեցած է եւ որ գրեթէ լրացուցած էր իւր 85րդ տարին, մեռաւ սեպտ. 7ին։ Հանգուցեալը զիւղացի աղքատ երկրագործի մը զաւակ էր, եւ իւր զրակն կեանքն սկսաւ ոտանաւորներ զրկելով լրագրի մը։ Խմբագիրն այնքան սիրեց այդ բանաստեղծութիւնները որ միջոցներ գործածեց որպէս զի պատանին կարենար զարոց երթալ, Հուլիսի շատ բանաստեղծութիւնները գրուած են գերութեան դէմ, եւ այս կերպիւ նա մեծ գործ տեսաւ իւր երկրին մէջ յարուցանելու այն շարժումը որ վերջացաւ դերեաց աղատագրութեամբ։ Թերեւս ոչ մէկ ամերիկացի զրագէտ աւելի սէր գտած է իւր հայրենակիցներէն քան Հուլիսի։

Արեւելեան կիսագունդէն եւս նշանաւոր դէմք մը աներեւութացած է։ Կէթայի դուքսը, Զօր. Չալտինի, մայիս 8ին մեռաւ Իտալիոյ Լիվորնոյ քաղաքին մէջ։ Հանգուցեալ զօրավարը ծնած էր 1811ին եւ բժշկութիւն ուսաւ Փարմայի համալսարանին մէջ, սակայն ոչ երկար ժամանակ յետոյ զինուորական եղաւ։ Յետին 1831 բանակին մէջ պաշտօն ընդունեց եւ հետեւեալ տարին Տոմ Փետրոյի ծառայութեան մէջ մտնելով նմա օգնեց Փորթուկալի դահլ խելու իւր Միկուէլ եղբոր ձեռքէն։ Ժամանակ մը ծառայեց Սպանիոյ թագուհւոյն բանակին մէջ, եւ այս Իտալիա վերադարձաւ իւր բնիկ երկրին բոլոր պատերազմաց մասնակցեցաւ մինչեւ ցհաստատութիւն իտալական միութեան։ Խրիմու պատերազմին ժամանակ իտալական զօրաբաժնի մը կը հրամայէր, եւ 1860ին բարձրացաւ մարաշախտի աստիճանին։ Իւր կենաց վերջին մասն անցուց զիւրանագիտական պաշտօնը։ Իտալիոյ թագաւորն անդամ մըր հուշող Շէնսի նահանգին մէջ նոր յարձակում մը եղած է եզտծ է եւրոպացի միսիոնարաց վրայ, եւ ասոնցմէ ոմանք եւ բնիկ քրիստոնեաներ սպանուած են։

Անցեալ շաբթու Մ. Կլաւսթըն արեւելագիտաց ժողովի մը առջեւ գրութիւն մը կարդաց յորում կը ջանար հաստատել թէ Համբուս կապիւրէր 50 տարի միայն յետոյ քան Տրոյադայի կործանումը, զոր կը պատմէ իւր անմահ գործոյն մէջ, այսինքն առաւել քան 1200 տարի նախ քան զԲիբլոսոս։ Թերուհի նախարարապետն այս վաղեմի Յունաց եւ եգիպտացոց արուեստից եւ կրօնի նմանութեանց ապացոյցներ յառաջ բերաւ։

Անցեալ հինգշաբթի առաւօտ Իտալիոյ թագաւորն ու թագուհին Սփէցիա հասան երկաթուղեաւ, ուր զիմաւորուեցան իրենց որդեղն, Նաիլի իշխանին, թագաւորին եղբորորդեղն, Թուրինի կոմսին, թագուհւոյն եղբոր, ձենովայի դքսին, նախարարապետին եւ ուրիշ պաշտօնական անձանց կողմէ։ Նոյնի վեհափառութիւնը անմիջապէս ձենովա ուղեւորեցան շոգենաւով, ուղեկցութեամբ իտալական նաւախուժի մը, եւ մինչ ձենովայի կը մօտենային, զիմաւորուեցան ուրիշ երկու նաւախուժերու կողմէ։ Երբ ձենովայի նաւահանգիստը մտան, ողջունուեցան առաւել քան 40 մարտանաւուց ինդանթներուն հարուածներով։ Այս ցամաք ելան եւ յայնժամ կրկին ողջունուեցան ծովեղբայր հրետանիներուն հարուածոց որոտմամբ, որոց հետ կը խառնուէին հաղարաւոր հանդիսականաց կեցցէի ձայները։ Թագաւորն ու թագուհին ընդունուեցան նախարարաց եւ քաղաքային պաշտօնէից կողմէ, եւ հանդիսաւոր դնացիք դէպի պալատ ուղեւորեցան, մինչ բազմութիւնը ծագիւն փուշեր կը տեղացունէր իրենց կողմին վրայ։ Բոլոր մեծ տէրութիւնք եւ քանի մը ուրիշ պետութիւնք մարտանաւեր զըրկած էին ի ձենովա մասնակցելու համար այս ցոյցերուն։ Յրանսական հանրապետութեան նախագահ Մ. Բարոնոյ առ Ումպէրթոյ թագաւոր զրկեց ինդակցական դիր մը, զոր ստորագրած էր նաեւ Արտաքին գործոց նախարարը, Նորին վեհափառութեան ցոյց տալու համար Յրանսայի յարգանքն ու բարեկամութիւնն առ Իտալիա։ Ումպէրթոյ թագաւոր սիրալիր պատասխան մը զրկեց այս դրոյն։ Յրանսական Թաւրաղիւրը կը թելադրէ որ բարեկամական այս համախմբում առաջին քայլն ըլլայ նուազեցունելու համար այն սղառագիտութիւնները որոց ներքեւ կը ճնշուի Իտալիա։ Սակայն ուրիշ փրանսական լրագիրք կ'ըսեն թէ ցորչալի Իտալիա կ'անդամակցի

Երբեք Դաշնակցութեան, Յրանապիք պարտին զայն նկատել իբրեւ երկիր մը որ կրնայ իրենց թշնամի ըլլալ:

—Մերթաւանական երկրորդ միջազգային համաժողովը սեպտ. 3ին դուստրեցաւ ի վիճակ: Ներկայ էին 150 պատուիրակք, եւ կը յուսացուէր որ 30 պատուիրակք եւս գային: Առաջին անգամ նկատողութեան առնուեցաւ բորոտութեան նիւթը, որոյ վրայ զխաւոր խօսողներէն մին եղաւ կայսերական պալատան բժիշկ Տր. Զամպալոյ փաշա:

—Յրանապի Պոլսոնք քաղաքին մօտ գտնուող գիւղի մը մէջ երկաթուղւոյ ցաւալի արկած մը պատահեցաւ: Կայսրանի զոնապահին երեք տարեկան տղան երկաթուղւոյ դէին վրայ կ'երթայ մինչ կառուիտմը մը կը մօտենար: Տղուն ծնողքը միասնաբար կը վազեն աղատել զնա, սակայն չեն կրնար ժամանակին դուրս ելլել դէն, եւ երեքն ալ կը սպաննուին:

—Անդղիացիք գրաւած են իսպաղական Ուլիստոսի Կիւլէրթ կղզիները: Բրիտանական կառավարութեան այս տնօրինութեան պատճառն այն է որ այդ կղզեաց ընկի թագաւորը կարող չէր եղած պաշտպանել անդղիական հպատակները:

—Միացեալ Նահանգաց նախագահ Մր. Հարիսըն նամակ մը գրելով կը հաւանի վերընտրելի ըլլալ նախագահութեան համար, եւ այս նամակին մէջ կը ջանայ վիճակագրութեան միջոցաւ ցոյց տալ թէ Մաք Քիւնլի մաքսային օրինաց գործադրութենէն ի վեր երկրին առեւտուրն իբր 24 առ հարիւր աւելցած է: Նախագահը ցոյց կու տայ նաեւ որ մաքսային նոր սակացոյցն օգտակար եղած է երկրագործ եւ գործաւոր դասուց, վասն զի ապրուստի գինը նուազեցուցնելով հանդերձ օրականները եւ երկրագործական բերքերու արժէքը բարձրացուցած է:

—Յրանապի ինքնապահպան երեսփոխան Մ. Տըլոնքը կ'առաջարկէ որ 1900ին Փարիզի մէջ բացուելիք արուեստահանդիսին համար հեռագրիտակ մը չիւնուի, որ այժմու բոլոր հեռագրիտակները գերազանցէ իւր մեծութեամբ եւ զօրութեամբ: Այս հսկայ հեռագրիտակը պիտի ըլլայ 40 մետր երկայն եւ պիտի ունենայ 3 մետր տրամագիծ: Յոլացուցիչ սկաւառակին ծանրութիւնը պիտի ըլլայ 9 տակառաշալի: Երեսփոխան ծախք կը հաշուուի 2½ միլիոն ֆրանք: Եթէ կարելի ըլլայ յաջողութեամբ ի գլուխ հանել այս առաջարկը, կարող պիտի ըլլանք տեսնել Լիքի հեռագրիտակին, այսինքն այժմու զօրաւորագոյն հեռագրիտակին, միջոցաւ ի յայտ եկած աստղերէն քառապատիկ փոքր աստղեր, նաեւ տեսնել լուսնի մակերևոյթին վրայ գտնուող 21 քառակուսի ոտնաչափ մեծութեամբ առարկաներ: Խնդիրն այն է թէ կարելի պիտի ըլլայ այնչափ մեծ սկաւառակ մը չինել իբրեւ ցողացուցիչ հայելի, եւ այս մասին ֆրանսացի շատ գիտնականք տարակոյս կը յայտնեն:

—Յրանապի հանրապետութեան նախագահ Մ. Բարնոյ, որ ինչպէս անցեալ շաբթու յիշեցինք Շամպէրի եւ Էքս լէ Պէն ուղեւորած էր, իւր այդ այցելութիւնն ըրած է Սալուս գաւառին ընդ Յրանապի միացման 100րդ տարեգարձին առթիւ: Ի Շամպէրի, զխաւոր քաղաք այդ գաւառին, մերկացուեցաւ խորհրդաւոր արձան մը, որ կը ներկայացունէր ֆրանսական դրօշն ընդ-

դրկող սալուացի գեղջուկ աղջիկ մը: Էքս լէ Պէնի մէջ զարոյցական տղայ մը, որ ուսական զգեստ հագած էր, քաղաքական համառօտ ուղերձ մը կարդաց Յրանապի եւ Ռուսիոյ բարեկամութեան վրայ, եւ յետ ընթերցման այդ ուղերձին Մ. Բարնոյ համբուրեց տղան ըսելով, «Կը համբուրեմ զՌուսիա»:

—Սերպիոյ Արմատական անցեալ շաբթու 12,000 մարդէ բաղկացեալ ժողով մը դուստրեցին յԱլէքսանդր, եւ մտադիր են ասոր երկու անգամը մեծ ժողով մը եւս դուստրել ի Պէլլատ: Ժողովականք Ալէքսանդրէ հեռագիր մը զրկեցին առ դեռաւոր թագաւորն, յորում իրենց հաւատարմութիւնը եւ սէրը կը յայտնէին առ Ն. Վահագնաթիւն:

—Գերմանիոյ կայսրուհին չորեքշաբթի օր իշխանուհի մը ծնաւ: Գերմանիոյ կայսերական ամուսնի եօթներորդ զաւակը եւ առաջին դուստրն է նորածին իշխանուհին:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անցեալ շաբթու յիշած էինք թէ Նորակոյց շէնք մը վրած էր ի Բերա: Այս աղետին վրայ նախազգուշական ինչ ինչ միջոցներ ձեռք առնուած են: Նախկին կանոն մը որ անգործ թողուած էր, վերստին պիտի գործադրուի, այսինքն թէ վկայական չունեցող ճարտարապետք իրենց արհեստն ի գործ դնելէ առաջ քննութիւն մը պիտի անցունեն քաղաքապետութեան պաշտօնատան մէջ եւ այսպէս իրենց կարողութիւնը ցուցնող վկայագիր մը ձեռք բերեն: Քաղաքային ճարտարագիտաց հրահանգ տրուած է որ շաբթու մէկ անգամ աչքէ անցունեն կառուցուելու վրայ եղող շէնքերը՝ տեսնելու համար թէ ընդունուած յատակաձեւերուն համաձայն կը շինուին: Այս պաշտօնեայք աչքէ պիտի անցունեն նաեւ հինցած շէնքերը, եւ երբ հարկաւոր դատեն, վրցունել պիտի տան զայնս:

—Երկուշաբթի օր երկու կառախումբեր ընդհարեցան Փիլիպպէի եւ Սոֆիայի միջեւ: Վայրաշարժներէն միոյն հնոցպանն սպաննուեցաւ եւ մեքենայաբար վերաւորուեցաւ, սակայն ուղեւորներէն ոչ ոք վնասուեցաւ:

—Երեքշաբթի արուեստահանդիսին երկու կայսերական պատուիրակք, Հագգը պէյ եւ Ֆախրի պէյ, Եւրոպի պալատն երթալով վեր. Սուլթանի հրամաններն ստանալէ ետքը Ամերիկա ուղեւորեցան անցեալ շաբթու: Հագգը պէյ երկու ամիս յետոյ մայրաքաղաք պիտի վերադառնայ, եւ ապա վերստին պիտի ուղեւորի յԱմերիկա արուեստահանդիսին բացման ներկայ գտնուելու համար:

—Հանրօգուտ շինութեան նախարարութեան ուղղեալ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Եաֆա-Երուսաղէմ երկաթուղւոյն շինութիւնն աւարտած է եւ թէ վայրաշարժ մեքենայ մը արդէն դէին մէկ ծայրէն մինչեւ միւսը դացած է: Մասնաւոր յանձնախումբ մը մայրաքաղաքէն Եաֆա ուղեւորած է առժամապէս արտօնելու համար այդ դէին գործածութիւնը:

—Անցեալ ուրբաթ չորս յոյն տղայք նաւակ մը վարձեցին Վոսփորէն վեր ելլելու համար: Նաւաւարն յոգնելով իւր նաւակը կապեց նաւաձիգ չոգնիւտի մը, սակայն Առնաւուտիւղի առջեւ չուանը խղուեցաւ եւ նաւակն ընդհարեցաւ հակառակ կողմէն

եկող լաստի մը: Տղայոց երեքն անմիջապէս ընկղմելով ջրահեղձ եղան, սակայն ամենէն փոքրը բռնեց նաւաւարին հանդերձներէն եւ անոր հետ ցամաք ելաւ: Դժբաղդաբար ցամաք հասնելէ ետքը պատահին զգայաղիկ եղաւ եւ քիչ յետոյ մեռաւ:

—Քաղաքապետութիւնն Առողջանական կան Ընդհանուր Վարչութեան պահեստի գումարէն 60,000 ոսկի փոխ առած է, որ պիտի գործածուի առողջապահական ինչ ինչ միջոցներ ձեռք առնու համար Գասըմ Փաշայի ձորին մէջ: Այս միջոցներն յանձնարարեալ են ֆրանսացի ճարտարագէտ Մ. Պէրթիէի կողմէ:

—Վահ. Սուլթանի աւագ թիկնապահ Նամըզ փաշա չորեքշաբթի օր մեռաւ ի հոտակի 90 ամոյ: Սուլթան Ապա իւլ Մէհմետ 1843ին Բալթիկի աստիճան շնորհած էր վախճանելոյն, եւ այժմու վահ. Սուլթանն եւս շնորհած էր աւագ թիկնապահի պաշտօնը, զոր Նամըզ փաշա վարեց մինչեւ ցմահ:

—Հալիպէ կը ծանուցանէ թէ Աղիզիյէ գաւառակին Պաշմագճը գիւղին մէջ երկրաշարժ մը պատահած է, որմէ 100 տուներ փլած եւ 100 տուներ եւս անբնակելի եղած են:

—Հանրային պարտուց վարչութեան համար մայրաքաղաքիս մէջ նոր շէնք մը պիտի կառուցուի, եւ այս նպատակաւ 28,000 քառակուսի կանգուն հող դնուած է:

Հայոց պատրիարքարանի Ուսումնական Խորհրդոյ յանձնարարութեամբ, ինչպէս անցեալ տարի, այս տարի եւս ամառային արձակուրդի առթիւ մայրաքաղաքիս հայ ուսուցիչք ուսուցչական ժողով մը գումարեցին եւ չորս նիստերու մէջ խորհրդակցութիւններ կատարեցին նոյն Խորհրդոյ կողմէ պատրաստուած օրակարգի մը խնդրոց վրայ: Այս նիստերուն մէջ ուսուցիչք իրենց գաղափարները եւ թելագրութիւնները պարունակող բանաձեւեր քուէտրկեցին, որք ժողովոյ դիւանին կողմէ պիտի մատուցուին Ուսումնական Խորհրդոյ:

—Ամեն. Խորէն պատրիարք Ալեքեան կիրակի օր Բուսէի Հիսար երթալով տեսակցութիւն մը ունեցաւ Դատական նախարար Հիւսէին Րիզա փաշայի հետ:

Նոյն օրը Հայոց պատրիարքարանի փոխանորդը Պէոյիւքտէրէի ուսական դեսպանատունն երթալով գործակաւոր Մ. Եատովսքիի շնորհաւորական այցելութիւն տուաւ Ռուսիոյ Ալէքսանտր Գ. կայսերանուան տօնին առթիւ:

—Դատական եւ Կրօնական գործոց նախարարութեան կողմէ Գում Գափուի պատրիարքարանը զրկուած պաշտօնագիր մը կը ծանուցանէ թէ Եէտի Գումի Հայոց հիւանդանոցին յատկացեալ հային եւ մսին քանակութիւնը կրկնապատկուած է, եւ յետ այսօրիկ օրական 400 քաշ հաց եւ 60 քաշ միս պիտի տրուի:

ԴՐԱՄԱԿԱՆ			
Սեպտեմբեր 5/17, 1892			
Գոնողիտէ	23 13	Բում. Երկ. Բաժին	87 ½
Պարտուց Զարդարման Թղթաբում (Թաւֆէյէ Ի Տիւլուն Գայմէսի) 17 20 Թաշկիւթ Ը Օսմ. 83 5			
ԴՐԱՄ. Բ. Օսմ. ոսկին 100 Է			
Մէճիտիյէ	107 27	Ռուսիոյ բոլ.	89 20
Մէթալք	96 30	Նաբոլէոն	87 25
Պէշիք	402	Քրիմիյ	54 15
Ալթըլք	402 20	Անգլ. ոսկի	440 45
Մանէթ Թղթաբում 9 4			

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆ Ի. ՅԱԿՈԲ ՊՅՈՒՅԵԱՆ
Ֆինանսներու Եղօքշը, Ամերիկացի Խան